

Эй улуг Ўзбекистоннинг навқирон авлоди! Сизнинг бу ҳаётда орзу-интилишингиз, кўзлаган мақсадингиз, қиладиган ишларингиз кўп. Лекин ҳеч қачон унутмангки, сизнинг энг буюк, энг муқаддас вазифаңгиз — юртимиз истиқлолини, халқимиз эрқу озодлигини кўз қорачиғидай асраш, унинг ҳавфсизлигини ҳимоялашдир.

Ислом КАРИМОВ

ВЛАДИМИР ПУТИН ИСЛОМ КАРИМОВ ХОТИРАСИГА ҲУРМАТ БАЖО КЕЛТИРДИ

Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислам Каримовнинг порлоқ хотирасини ёд этиш маросимлари давом этмоқда.

Россия Федерацияси Президенти Владимир Путин 6 сентябрь куни Самарқанд шаҳрига ташриф буюрди. Самарқанд халқаро аэропортида олий мартабали меҳмонни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Шавкат Мирзиёев кутиб олди.

Россия Федерацияси Президенти Владимир Путин Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Шавкат Мирзиёев ҳамроҳлигида Ислам Каримов қабрини зиёрат қилди.

Владимир Путин ва Шавкат Мирзиёев Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислам Каримов қабрига гул қўйдилар ва унинг хотирасига ҳурмат бажо келтирдилар.

Россия Федерацияси раҳбари Самарқанд шаҳридаги Форумлар мажмуасига ташриф буюриб, Ислам Каримовнинг рафиқаси Татьяна Каримова ва қизи Лола Каримова-Тиллаевага чуқур ҳамдардлик изҳор этди.

Форумлар мажмуасида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Шавкат Мирзиёев ва Россия Федерацияси Президенти Владимир Путиннинг учрашуви бўлиб ўтди.

Ўзбекистон билан Россия ўртасидаги ҳамкорлик 2004 йил 16 июнда имзоланган Стратегик шериклик тўғрисидаги шартнома, 2005 йил 14 ноябрда имзоланган Иттифоқчилик муносабатлари тўғрисидаги шартнома асосида изчил ривожланиб бормоқда.

Ўзаро ҳамкорлик кенг қўламли ва самарали бўлиб, ҳукуматлараро ва идоралараро алоқалар олий даражадаги учрашувларда эришилган

қилишувларни амалга оширишда муҳим омил бўлмоқда. Мамлакатларимиз БМТ, ШХТ, МДХ каби халқаро тузилмалар доирасида ҳам самарали ҳамкорлик қилиб келмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Шавкат Мирзиёев Россия Федерацияси Президенти Владимир Путинга халқимизнинг ардоқли фарзанди, Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислам Каримов хотирасини ёд этиш мақсадида мамлакатимизга ташриф буюргани учун миннатдорлик билдирди. Ушбу ташриф Владимир Путиннинг Ислам Каримовга, Ўзбекистон халқига юксак ҳурматидан далолат беришини қайд этди. Ўзбекистон Ислам Каримов ва Владимир Путин асос солган мамлакатларимиз ўртасидаги стратегик шериклик муносабатларини давом эттириши ва янада мустаҳкамлашни алоҳида таъкидлади.

Россия Федерацияси Президенти Владимир Путин Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислам Каримов Ўзбекистон учун, ўз халқининг фаровонлиги учун улкан ишлар қилгани, энг мураккаб пайтларда ҳам тинчлик ва барқарорликни таъминлагани, бу мамлакат тараққиётига хизмат қилганини алоҳида таъкидлади. Россия давлатларимизнинг ўзаро ҳамкорлигини давом эттириш ва ривожлантириш тарафдори эканини қайд этди.

Учрашувда Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси ўртасида турли соҳалардаги ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга оид масалалар юзасидан фикр алмашилди.

Шу билан Россия Федерацияси Президенти Владимир Путиннинг Ўзбекистонга ташрифи ниятисига етди.

Анвар САМАДОВ,
Ғолиб ҲАСАНОВ,
ЎЗА махсус мухбирлари

ТАЪЗИЯНОМАЛАР

Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислам Каримовнинг вафоти муносабати билан хорижий давлатлар, ҳукуматлар, нуфузли халқаро ташкилотлар раҳбарлари, таниқли жамоат арбоблари, ишбилармон ва академик доиралар вакилларида таъзияномалар келмоқда. Мазкур таъзияномаларда ушбу қайғули дамларда Ўзбекистон раҳбарияти, халқи ва Ислам Каримовнинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик билдирилиб, сабр-тоқат тиланган.

Куйидагилар ўз таъзияномаларини йўллаган:

Ҳиндистон Республикаси Бош вазири — **Нарендра Моди**
Малайзия Қироли — **Абдул Халим Муадзам Шоҳ Янг ди-Пертуан Агонг XIV**
Малайзия Бош вазири — **Дато Сри Моҳд Нажиб**
Таиланд Қироли — **Пумипон Адулядет**

Финляндия Республикаси Президенти — **Саули Нийнистё**
Словакия Республикаси Президенти — **Андрей Киска**
Миср Араб Республикаси Президенти — **Абдулфаттоҳ Саид Хусайн Ас-Сиси**
Фаластин Давлати Президенти, Фаластин озодлик ташкилоти Ижроа қўмитаси раиси — **Маҳмуд Аббос**

Лаос Халқ-Демократик Республикаси Бош вазири — **Тхонггун Сисулит**

Америка Қўшма Штатлари Давлат котиби — **Жон Керри**
Афғонистон Ислам Республикаси Парламенти Қўйи палатаси раиси — **Абдул Рауф Иброҳимий**
Кувайт Давлати Вазирлар Маҳкамаси раиси ўринбосари, ташқи ишлар вазири — **Шайх Сабоҳ ал-Халид ал-Хамад ас-Сабоҳ**

Токио шаҳри губернатори — **Юрико Коикэ**

Хигашикава шаҳри мэри (Япония) — **Мацуока Ичиро**

БМТнинг Озиқ-овқат ва кишлоқ хўжалиги ташкилоти (ФАО) бош директори — **Жозе Грациану да Силва**

«Транснефть» компанияси вице-президенти — **Владимир Рушайло**

«Мицубиши Корпорейшн» бошқаруви раиси — **Кен Кобаяши**

«НЭК Корпорейшн» компанияси президенти — **Нобухиро Эндо**

Франция ривожланиш агентлиги бош директори — **Рэми Рио**

Жаҳон Бухоро яҳудийлари конгресси президенти — **Лев Леваев**

АҚШ ва Канада Бухоро яҳудийлари конгресси президенти — **Борис Қандов**

«Сока Гаккай Интернэшнл» президенти — **Дайсаку Икеда**

Нагоя университети президенти — **Сеичи Мацуо**

Васеда университети президенти — **Каору Камата**

Қасаба уюшмалари умумий конфедерацияси бош котиби — **Владимир Шербаков**

Таъзияномалар келиши давом этмоқда.

Юксак ватанпарварлик туйғуси

Президентимиз Ислам Каримовнинг ҳаёт йўли, юрт озодлиги, тараққиёти йўлидаги чексиз фидойилиги мисолида ёш авлод онгу шуурига етказилди

Ҳаётини Ватан озодлиги, юрт тинчлиги ва халқ фаровонлиги йўлида бахшида этган фидойи, мард ва жасур инсонларни халқимиз асло унутмайди. Улар-

нинг номи, табаррук ёди, эл-юрт олдидидаги хизматлари нафақат бугун улгайиб, катта ҳаёт оstonасига шахдам қадам қўётган ёшлар қалбида, балки келгуси авлодлар юрагига ҳам абадий сақланиб қолади. Мамлакатимиздаги барча таълим муассасаларида 4 сентябрь куни Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислам Каримовнинг порлоқ хотирасига бағишлаб ўтказилган «Хотира дарслари»да халқимизни оғир синовлардан тинч, омон олиб ўтган Буюк Йўлбошчининг тарихий жасорати, Ўзбекистоннинг барча соҳаларда жадал тараққий этишидаги бебаҳо хизматлари ёш авлодга ҳаётий мисоллар, аниқ факт ва далиллар мисолида етказилди.

(Давоми 8—9-бетларда.)

МАНГУЛИККА ДАХЛДОР

Миллий матбуот марказида Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислон Каримов хотирасига бағишланган тадбир бўлиб ўтди. Унда мамлакатимиз оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этди.

Тадбир иштирокчилари Президентимиз портрети пойига гуллар қўйиб, хотирасига хурмат бажо келтирди.

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси раиси ўринбосари Ў.Мирзаёров ва бошқалар истиқлолимиз асосчиси Ислон Каримов томонидан мамлакатимиз тараққиёти, юртимиз ободлиги, халқимиз фаровонлиги йўлида амалга оширилган ишлар мангуликка муҳрланиб қолишини таъкидлади.

Президентимиз раҳнамолигида мустақилликнинг биринчи кунларидан оммавий ахборот воситаларининг жамият ҳаётида турган ролини ошириш, соҳа фаолиятининг ҳуқуқий ва моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, журналист касбининг нуфузини кучайтириш, ижодий ва техник ходимларнинг меҳнатини ҳар томонлама рағбатлантиришга қаратилган сиёсат изчиллик билан амалга оширилди.

Ислон Каримов журналистларимизнинг ҳаётга чуқур кириб бориши, тараққиётимиз йўлида тўсиқ бўлиб турган муаммоларни дадил кўтариб чиқиш, мавзуга ҳолисона ва ҳаққоний ёндашиш каби мезонлар матбуотимизнинг ўзгармас қоидаси ва принципи бўлиб қолиши даркорлигини уқтирарди.

— Президентимизнинг биз, журналистлар меҳнатини доимо юксак кадрлаб келганини мамлакатимизда таъсис этилган турли нуфузли танловлар мисолида ҳам кўришимиз мумкин, — дейди «Ўзбекистон овози» — «Голос Узбекистана» газеталари бош муҳаррири Сафар Остонов. — Бу танловлар оммавий ахборот воситалари ходимларини маънавий ва моддий қўллаб-қувватлаш рамизи бўлиб қолади. Ислон Каримов номи тинчликсеvar ва халқпарвар давлат арбоби, доно сиёсatchи ва комил инсон сифатида халқимиз қалбидан мангу жой олди.

Б.БОЗОРОВ,
ЎЗА мухбири

ПРЕЗИДЕНТИМИЗНИНГ МЕҲРИ ВА ҒАМҲЎРЛИГИНИ ҲЕЧ ҚАЧОН УНУТМАЙМИЗ

Мустақиллигимиз асосчиси, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов хотираси халқимизнинг қалбидан мангу яшайди. Бутун халқимиз Президентимиз вафотидан чуқур қайғуда.

Руслан НУРУДИНОВ,
огир атлетика бўйича Осиё ва жаҳон чемпиони, Олимпия ўйинлари ғолиби:

— Юртбошимиз Ислон Каримовдек халқпарвар, болажон, ёшларни «Менинг фарзандларим!» деб бағрига босиб, чексиз меҳр-муҳаббатини намоён этадиган раҳбар кам бўлса керак.

Мен мамлакатимиз мустақиллиги эълон қилинган 1991 йили тутилганман. Мустақил давлатимиз билан бирга ўсдим, улғайдим. Мана шу ўтган йигирма беш йилда мен ва мен каби барча тенгдошларим Президентимизнинг улкан меҳри ва ғамхўрлиги оғушида вояга етдик. Нимани ният қилсак, қалбимизда қандай эзгу мақсад бўлса, барчасига эришяпмиз. Бу мамлакатимизда замонавий таълим олишимиз, жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишимиз, ўз иқтидор ва салоҳиятимизни намоён этишимиз учун яратилган кенг имкониятлар натижасидир.

Яқинда Бразилияда ўтган XXXI ёзги Олимпия ўйинларида олтин медални қўлга киритиб, Олимпиада рекордини янгиладим. Юртбоши-

миз бу ютуғимни юксак баҳолаб, 2016 йил 24 августдаги фармони билан мени «Эл-юрт ҳурмати» орденига муносиб қўрди.

Шоҳсупанинг энг юқори поғонасига кўтарилар эканман, Президентимиз ишончини оқладим, юзим ёруғ бўлди, энди Ислон бобомиз билан кўришганда, мусобақада дунёнинг манаман деган давлат вакиллари билан беллашдим, менинг ғалаба қозонишимда Сизнинг «Маррани баланд олинг, азиз фарзандларим! Ўзбекистон ёшлари ҳеч кимдан кам эмас ва ҳеч қачон кам бўлмайди» деган даъватингиз катта куч берди дейман, дуосини оламан, деб ният қилгандим. Афсуски, армон бўлиб қолди...

Юртбошимизнинг бу даъватлари юрагимиздан ҳеч қачон ўчмайди ва бизни янада юксак ғалабалар сари илҳомлантираверади. Президентимиз хотираси қалбимизда абадий яшайди.

Бектемир МЕЛИҚҶЗИЕВ, бокс бўйича ўсмирлар ўртасида Осиё ва жаҳон чемпиони, II ўсмирлар Олимпиядаси ғолиби, катталар ўртасида Осиё чемпиони, жаҳон чемпионати ва Олимпия ўйинлари совриндори:

— Президентимизнинг биз, ёшларга кўрсатган улкан эътибор ва ғамхўрлиги, билдирган юксак ишончини ҳеч қачон унутмаймиз. Биз бу ишончини доим оқлашга, яратилган имкониятлардан

оқилонга фойдаланган ҳолда ўз салоҳиятимизни намоён этиб, Ватанимиз равнақига муносиб ҳисса қўшишга интилаверамиз.

Мени ва тенгқурларимни Президентимиз асос солган уч босқичли узлуксиз спорт мусобақалари тарбиялади, истеъдодимизни юзга чиқарди. Спортдаги фаолиятимизда юксак натижаларга эришишимизда муҳим омил бўлиб хизмат қилди.

Ватанимиз мустақиллигининг 24 йиллиги арафасида Президентимиз фармонига мувофиқ «Шухрат» медали билан тақдирландим. 2015 йили Конституция байрами арафасида бўлиб ўтган бир гуруҳ юртдошларимизга Ватанимизнинг юксак мукофотларини топширишга бағишланган тантанали маросимда Президентимиз мени бағрига босиб, «Сен Бразилияда бўладиган Олимпия ўйинларида чемпион бўлишинг керак!» дея юксак ишонч билдирган эди.

Бразилияда ўтган Олимпиадада қумуш медални қўлга киритган бўлсам-да, Президентимиз бу ютуғимни юксак баҳолади. Мен Президентимизнинг 2016 йил 24 августдаги фармонига биноан «Ўзбекистон ифтихори» фахрий унвони билан тақдирландим.

Президентимиз Ислон Каримовнинг оталарча меҳри ва ғамхўрлигини ҳеч қачон унутмаймиз.

ЎЗА мухбири
Байрам АЙТМУРДОВ
ёзиб олди.

МАЪРИФАТ ВА МУТОЛАА КОШОНАСИГА САЁҲАТ

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонасида янги ўқув йили бошланиши муносабати билан 6—9 сентябрь очик эшиклар кuni эълон қилинди.

Мамлакатимизда ҳеч кимдан кам бўлмаган баркамол авлод маънавиятини юксалтириш борасидаги саъй-ҳаракатларда ўғил-қизларнинг китобга бўлган меҳрини янада кучайтириш, муталаа маданиятини оширишга доимий эътибор қаратилаётган. Бу борада кутубхона ва ахборот-ресурс марказлари фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш, уларнинг адабиётлар захирасини янгилаш ва бойитиш юзасидан тизимли ишлар амалга оширилмоқда.

«Соглом она ва бола йили» Давлат дастури доирасида бу йўналишдаги ишлар қўлама янада кенгаймоқда.

Кутубхона бўйлаб ташкил этилаётган очик эшиклар кuni ҳам ёшлар орасида китобхонлик ма-

даниятини юксалтириш, уларнинг ахборот-коммуникация технологияларига оид кўникмаларини янада мустаҳкамлаш, мазкур маърифат масканда китобхонлар учун яратилган имконият ва қулайликлардан хабардор этишда муҳим аҳамият касб этади.

Тадбир доирасида Тошкент те-

2016-yil — Sog'lom ona va bola yili

мирийул муҳандислари, Тошкент молия, Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтлари, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети талабалари ҳамда ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари ўқувчиларига кутубхона фаолиятига бағишланган ҳужжатли фильм намоиши этилди.

— Бугун эрталабдан кутубхонамиз ёшлар билан гавжум, китоб музейи, кўргазмалар зали, кафедра, китобхонлар каталоглари ва картотека заллари, электрон каталоглар хоналари

бўйлаб экскурсиялар ўтказилмоқда, — дейди кутубхона директорининг ўринбосари У.Тешабоева. — Қувонарлиси, ёшларимизнинг китоб ўқишга бўлган қизиқиши йилдан-йилга ортиб, муталаа маданияти ривожланиб бормоқда.

Мазкур кутубхонага 12 ёшдан бошлаб аъзо бўлиш мумкин.

Уларга аъзоликни тасдиқловчи пластик карточкалар тақдим этилади. Расмий веб-сайтида фойдаланувчиларга сифатли ва кенг миқёсда хизмат кўрсатиш шартшароитлари мавжуд.

Бу ерда замонавий ахборот технологиялари асосида аҳолига ахборот-кутубхона хизмати кўрсатишга доир ахборотлар, Ўзбекистон Республикасининг ахборот-ресурс ва ахборот-кутубхона марказлари, шунингдек, ихтисослаштирилган кутубхоналар рўйхати, кутубхонанинг электрон каталогидан фойдала-

ниш ва адабиётларга буюртма бериш каби хизматлар тақдим этилган.

— Инсон тарбиясида, унинг маънавиятини юксалтириш ва дунёқарашини шакллантиришда китобнинг ўрни беқийс, — дейди Тошкент давлат шарқшунослик институти талабаси Ш.Аҳмедов. — Биз, талабаларнинг аъло баҳоларга ўқишимиз, мукамал билим олишимиз, бир эмас, бир неча хорижий тилларни ўрганишимиз учун барча шароит яратилган. Айниқса, замонавий кўриниш, мутлақо янгича қиёфа ва мазмунга эга бўлган Ўзбекистон Миллий кутубхонасига келганимизда қўқсимизда ғурурланиш ҳисси пайдо бўлади.

Тадбир доирасида шоир ва ёзувчилар, маданият ва санъат намоёндалари билан учрашувлар, тақдимот маросимлари, тренинглар ўтказиш режалаштирилган.

А.ҚИЁСОВА,
ЎЗА мухбири

2016-yil 7-sentabr, № 72 (8929)

2016-yil — Sog'lom ona va bola yili

Кеча ёдлаган шеърини йўлда такрор-такрор, бурро-бурро айтган қизим пешвоз чиққан тарбиячиси кучоғига отилади. Чет тилдан янги ўрганган сўзларини тезроқ боғча опасига билдиргиси келади. Тарбиячининг рағбатини эшитгач, ўртоқлари сафидан жой олади. Унинг танлаш имконияти кенг. Хоҳласа, табиат бурчагидаги қушларни кузатиши, мириқиб расм чизиши ёки ақлни чархловчи турли дидактик ўйинлар ўйнаши, спорт анжумлари ёрдамида соғломлаштирувчи машқлар бажариши мумкин. Кўнглим хотиржам бўлиб боғчадан чиқаман.

Бирпасда кун қайтади. Қизалоғимни олгани яна боғчага қираман. Бўйимдан кучиб олган нурийд-дамнинг юз-кўзига диққат билан разм соламан. Кайфияти аёло, таассуротлари бир олам. Таълида ўзи пластиндан ясаган ўйинчоқ. Уни тезроқ отасига кўрсатиб, олқши олгиси келади. Ўрганганларини шошмасдан, мулоҳаза билан ташунтираётган фарзандимнинг қарашлари аниқ. Ҳар қуниимиз шундай ўтади: боғчадан келадики боламиздан нимадир янгилик кутамиз. У ҳам биз кутган нарсани — билганларини баҳам кўради, қувончимизга қувонч қўшади.

Ҳа, истиқлол йилларида "Таълим тўғрисида"ги қонун ва Қадрлар тайёрлаш миллий дастурининг қабул қилиниши натижасида узлуксиз таълим-тарбия тизими тубдан янгиланиб, таълим муассасалари фаолиятига янгича ёндашув қарор топди. Жумладан, авваллари боғча деганда болаларни фақат овутиб, ўйнатадиган маскан тушунилан бўлса, эндиликда мактабгача таълим муассасалари болаларни мактабга тайёрловчи бебаҳо маскан кўринишида халқ кўз ўнгиде янгидан кўрк очди. Шу билан бирга, таълим тизимининг пойдевори сифатида эътироф этилди.

Мактабгача таълим концепцияси, Мактабгача таълимга қўйиладиган давлат талабларининг қабул қилиниб, болаларни ҳар томонлама ривожлантириш учун зарур тамойиллар белгилаб берилгани МТМларга улкан масъулият юклди. Хусусан, мактабгача таълим тизимида сифатли таълим хизматлари кўрсатилишини таъминлаш, кадрлар салоҳиятини ошириш, болага шахс сифатида қараб, билим олишга интилиш ва қизиқишини тарбиялаш, ақлий ва жисмоний ривожлантириш, пировардида мактаб таълимига тайёр ўғил-қизларни шакллантириш масалалари давлат талабларининг асосий мазмунини ташкил этади. Шу асосда тарбияланувчиларни ҳар томонлама ривожлантириш кўзда тутилган "Болажон" таянч дастури такомиллаштириш босқичига кирди. Ҳар бир тарбиячининг ижодкорлиги, юксак касбий маҳорати замирида болаларимиз келажаги, эришадиган муваффақиятлари ётганини тизимдаги барча мутахассислар чуқур англаб етиши учун малака ошириш масалаларига алоҳида ёндашилди. Замона-

вий, синовдан ўтган методлар таълим-тарбия жараёнига олиб кирилди.

Энг самарали ва илғор ўргатиш усуллари ҳам шарт-шароитлар тўлатқис муассасаларда ижобий натижа бериши шубҳасиз. Шу маънода, мактабгача таълим муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш борасида амалга оширилган

келажагидан хотиржамман. МТМ тарбиячилари билан ҳамкорликда ўғлимни мактабга тайёрлайман.

Бу каби эзгу ишлар республикамизнинг барча ҳудудиде амалга оширилаётгани соҳага қаратилаётган эътибор ва ғамхўрлик кўлами нечоғлик кенг эканини кўрсатади. Хусусан, яна бир чирой очаётган гўша — Ғиждувон туманидаги "Ситора" номли 16-мактабгача таълим муассасаси ҳам давлат дастурига кўра 528 миллион сўм маблағ эвазига замонавий таъмирланди. Шундан сўнг МТМ биносининг барча қисми — гуруҳлар хонаси, ётоқхона, ўйинхона, кийи-

нали машғулотлар ташкил этиш, МТМга қамраб олинмаган болаларни мактабга тайёрлаш, мактабда ўқишни давом эттираётганларнинг ўзлаштириш самарадорлигини назоратга олиш борасида тизимли фаолият олиб бораётир.

Мактабгача таълим муассасасида болаларнинг ўзлаштиришини аниқлаш бўйича мунтазам диагностика олиб борилади. Тахлил натижаларига кўра, болаларнинг иқтидори, белгиланган билимларни ўзлаштириши ва бўшлиқлар аниқлаиб, қамчиликларни бартараф этиш бўйича режа тузилади.

— Машғулотлар учун ке-

рикани эрта ривожлантириш мақсадида 2016—2018 йилларда 3000та мактабгача таълим муассасасини кўргазмали қуруллар, дидактик материаллар, манتيкий ўйинлар ва ўйинчоқлар, 1620та мактабгача таълим муассасасини мебеллар жамланмаси, ўйин ва спорт бурчаклари, ўқув-методик материаллар ва 50 номдаги бадиий адабиёт билан таъминлаш, мактабгача таълим муассасалари тармоқларини, энг аввало, қишлоқ ҳудудларда янада ривожлантириш, болаларни мактабга тайёрлаш даражасини ошириш, 286та мактабгача таълим муассасасини мукаммал таъмирлаш ва жиҳозлаш, ўйин майдончалари ташкил этиш, мактабгача таълим муассасалари ҳудудларини ободонлаштириш ва атрофини ўраш, нодавлат мактабгача таълим муассасаларини, айникса, республиканинг вилоят марказлари ва шаҳарларида ривожлантириш ҳамда шарт-шароитлар яратиш, болаларни мактабга тайёрлаш ва уларни ҳар томонлама қамолга етказиш бўйича қўшимча дастурлар ишлаб чиқиш, мактабгача таълим ва бошқа тегишли муассасаларни жиҳозлаш учун сотиб олинмаган инвентарлар, мебеллар, шу жумладан, ўқув, ўқув-лаборатория ускуналарига талаблар ва стандартларни ривожланган мамлакатларда тўпланган илғор тажрибани ҳисобга олган ҳолда қайта кўриб чиқиш, энг аввало, жиҳозларнинг эргономиклиги, қўллашга қулайлигини ва фойдаланиш учун хавфсизлигини, узок муддат қўллашга яроқлилиги ва зарарсиз материаллардан тайёрлангани ҳамда энергия тежамкор, самарали технологиялар фойдаланилганига эътибор қаратиш зарурилиги белгиланди. МТМга қамраб олинмаган 3—6 ёшдаги болалар учун уйда фойдаланишга мўлжалланган 7 номдаги китоблар мажмуаси 200000 оилага бегул тарқатилди.

Фарзандлари боғчада зерикмасдан билимлар эгаллаётганини, кундан-кунга зийрак бўлиб бораётганини кузатиб турган ота-оналарнинг ҳам МТМга муносабатлари ижобий томонга ўзгаргани қувонарли ҳол. Оила шариоитига яқинлаштирилган гуруҳларда чопқиллаб юрган болаларнинг ўзини худди ўз уйда юргандек хотиржам тутиши ҳамманинг ҳавасини келтиради. Шу боис боғчаларнинг нуфузи ошиб бормоқда. Буни мактабгача таълим муассасаларига болаларни қамраб олиш даражаси йилдан-йилга ошаётгани мисолида ҳам яққол кўриш мумкин.

Насиба ЭРХОНОВА,
"Ma'rifat" мухбири

Замонавий, кўркем боғчалар

ўғил-қизларимизнинг қулай шарт-шароитларда таълим-тарбия олишига хизмат қилаётир

ишлар хусусида тўхталмасликнинг иложи йўқ. Айни пайтда юртимиздаги мавжуд 4916та мактабгача таълим муассасасининг 3604 таси замонавий, 1346 таси мослаштирилган биноларда фаолият кўрсатмоқда. Йил сайин мазкур таълим-тарбия масканларига эътибор олиб, уларни замонавий таъмирлаш ва жиҳозлаш ишларига салмоқли маблағлар ажратилмоқда. Жумладан, МТМларнинг капитал таъмири учун 2012 йилда 8,6 миллиард, 2013 йилда 13,5 миллиард, жорий йилда 46,1 миллиард сўм; мебелъ жиҳозлари учун эса 2013 йилда 1,9 миллиард, 2014 йилда 7,4 миллиард сўм маблағ сарфлангани фарзандларимиз учун ҳавас қилгулик шарт-шароитлар яратилганидан далиллардир.

Бу йил Тайлоқ туманининг Чўбот қишлоғида шаҳар боғчаларидан асло қолишмайдиган, замонавий МТМ биносининг қурилиб, фойдаланишга топширилгани қишлоқ аҳлини беҳад мамнун этди. Муассасага 100 нафар бола қабул қилинди.

— Ўғлим улғайгани сайин унинг таълим-тарбиясига кўпроқ вақт ажрата олмаётганимдан хавотирда эдим. Боз устига яқин йилларда фарзандим мактабга боради. Бунинг учун зарур билим ва кўникмани эгаллаш лозим. Шундай паллада худудимизда мактабгача таълим муассасасининг ишга туширилиши мен каби унлаб ота-оналарнинг мушкулени осон қилди, — дейди тойлоқлик Наргиза Пардаева. — Замонавий боғчада барча шарт-шароитлар муҳайё этилган. Энди фарзандим

ниш ва ювиниш хоналари, ошхона янгича тус олди. Мактабгача таълим муассасасининг кўламазорлаштирилган ҳовлиси, ёзги айвончалар, ўйин майдончалари ва спорт майдончасида тарбияланувчилар учун зарур қулайлик мавжуд. Машғулотлар эса янги келтирилган дидактик материаллар асосида қизиқарли тарзда ташкил этилмоқда.

— Бутунлай янгича кўриниш олган муассасамизда фарзанди тарбияланишини истовчилар сони кундан-кунга ортмоқда, — дейди МТМ мудири Марҳаббо Баротова. — Авваллари 110 нафар болани қамраб олган бўлсак, ҳозир 8та гуруҳда 145 нафар бола тарбияланмоқда. Муассасамизнинг қаттиқ ва юшмоқ инвентарлар билан етарли таъминлангани эса моддий-техник базамиз мустаҳкамлаши билан бир қаторда машғулотларни замонавий педагогик ва компьютер технологиялари асосида олиб бориш имконини берди. 15 нафар тарбиячи ота-оналар билан ҳамкорлик ўрнатиш, наму-

ракли кўргазмалар, спорт инвентарлари етказиб берилгач, нафақат ота-оналарнинг муассаса фаолиятига қизиқиши ортди, балки тарбиячилар ҳам ўз ишига янада сидқидилдан ёндашадиган бўлишди, — дейди МТМ услубчиси Нодира Ҳамдамова. — Натижада тарбиячилар интерфол усуллардан фойдаланиш, илк иқтисодий билим бериш, математик тасаввурларни, болалардаги иxtирочилик, ижодкорлик қобилиятларини ривожлантириш бўйича турли ташибуслар билан чиқиб, илғор усулларни фаолиятига татбиқ этмоқда. Авваллари бирор тажрибани қўллаш хоҳиши бўлса-да, имкон топмаган педагоглар эндиликда таълимий, воқеабанд, ихроли ўйинлар уюштириши учун керакли жиҳозлардан самарали фойдаланмоқда.

"Соғлом она ва бола йили" давлат дастури доирасида соҳа ривожини йўлида салмоқли ишлар амалга оширилаётир. Хусусан, болаларда интеллектуал, мантикий фикрлаш ҳамда мото-

Yangiliklarda yurt nafasi

❖ Тошкент ахборот технологиялари касб-хунар коллежидида "Интеллектуал" ахборот технологиялари бўйича лойиҳалар танлови ҳудудий босқичлари ғолиблари учун ўқув-семинар ўтказилмоқда.

"Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, Олий ва ўрта махсус таълим, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларни ривожлантириш вазирликлари ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда бугунги глобаллашув замонидида интеграция жараёнидан узилимай, дунё тамаддунига ҳамқадам ривожланиш, соғлом ахборотлашган жамиятни шакллантириш, миллий интернет сегментини бойитиш, миллий манфаатларга мос, ҳар томонлама фойдали сайтларни яратиш, кўпайтириш, ёш веб-ихтирочиларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш муҳим аҳамият касб этаётгани таъкидланди.

Жорий йилнинг 9 сентябрга қадар давом этадиган ўқув-семинарларда иштирокчиларнинг ахборот-коммуникация технологиялари, соҳада амалга оширилаётган ислохотлар, Ватанимиз тараққиётига салмоқли ҳисса қўшадиган миллий дастурий маҳсулотлар бозорини ривожлантиришга доир билим ва салоҳияти оширилмоқда.

❖ Навоий шахрининг "Ғулистон" маҳалла фуқаролар йиғинидаги 14-умумтаълим мактаби ўқувчилари ўқув йилини янги мактабда бошлади.

Шу муносабат билан ўтказилган тадбирда мамлакатимизда таълим тизимини тубдан ислоҳ қилиш жараёнида унинг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлаш, ёш авлоднинг замонавий билим ва касб-хунарларни пухта эгаллаши, истеъдод ва салоҳиятини кенг намойён этиши учун барча шароит яратилгани алоҳида таъкидланди.

Жорий йилда Навоий вилоятида умумтаълим мактабларининг 1-синфга 17 минг 800 дан зиёд бола қабул қилинди. Янги ўқув йили "Хотира дасари" билан бошланди.

— Янги ўқув йилини мана шундай замонавий бинода бошлаганимиздан нафақат педагогик жамоамиз, балки ота-оналар ҳам жуда хурсанд, — дейди мактаб директори Гулнора Уринова. — 630 ўринга мўлжалланган таълим маскани барча ўқув жиҳозлари билан таъминланган. Қарийб 5 миллиард сўм маблағ эвазига барпо этилган янги мактаб ёшларнинг ҳар томонлама баркамол улғайишига хизмат қилади.

Жорий йилда вилоятда Инвестиция дастурига асосан, 16 умумтаълим мактабидида қурилиш-таъмирлаш ишлари амалга оширилиб, айни мақсадлар учун 14 миллиард 709 миллион сўм маблағ йўналтирилди.

❖ Сурхондарё вилояти Шўрчи туманидаги "Бунёдкор" маҳалла фуқаролар йиғинининг янги биноси фойдаланишга топширилди.

Мамлакатимизда маҳалла институтининг мавқеини юксалтириш, унинг ҳуқуқ ва ваколатлари доирасини янада кенгайтириш, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари билан алоқаларини мустаҳкамлаш борасида амалга оширилаётган изчил ислохотлар самарасида ўзини ўзи бошқариш органлари аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш, жойларда хусусий тадбиркорлик ва оилавий бизнесни ривожлантириш марказига айланди. Бу жараёнда унинг моддий-техник базасини мустаҳкамлашга алоҳида эътибор қaratилмоқда.

— Янги бинода барча шароит яратилган, — дейди маҳалла фуқаролар йиғини раиси Усмон Исмоилов. — Кенг, ёруғ, шинам хоналар замонавий компьютер воситалари, мебель ва бошқа зарур жиҳозлар билан таъминланган. Бу каби қулайликлар фаолиятимизни, асосий йўналишлар бўйича комиссиялар ишини янада самарали ташкил этишга хизмат қилади.

❖ Андижон давлат тиббиёт институти клиникаси-га 4 миллиард 195 миллион сўмлик замонавий тиббий жиҳозлар келтириб ўрнатилди.

Шу муносабат билан ташкил этилган тадбирда мамлакатимизда аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш, тиббий хизмат сифати ва самарадорлигини юксалтириш, тизимдаги муассасалар моддий-техник базасини янада мустаҳкамлашга алоҳида эътибор қaratилётгани таъкидланди.

Хитой Халқ Республикаси билан ҳамкорликда амалга оширилаётган "Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш тизими муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш" лойиҳаси доирасида Андижон давлат тиббиёт институти клиникаси энг сўнгги русумдаги замонавий тиббий-диагностик жиҳозлар билан таъминланиши аҳоли саломатлигини асраш ва даволаш ишлари самарадорлигини оширишда муҳим аҳамият касб этади.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз материаллари асосида тайёрланди.

Асосий кўрсаткичлар таҳлил этилди

Халқ таълими вазирлиги ҳузуридаги Мультимедиа умумтаълим дастурларини ривожлантириш марказида вазирлик мутасаддилари иштирокида умумтаълим мактабларининг асосий кўрсаткичлари ҳамда ўқувчилар ҳаракатини тўғри шакллантиришга бағишланган видео-семинар ўтказилди.

Тадбирни Қорақалпоғистон Республикаси халқ таълими вазирлиги, вилоятлар ва Тошкент шаҳар халқ таълими бошқармалари бошқлиқларининг ўринбосарлари, туман (шаҳар) ХТМФМТТЭБ мудирлари, асосий кўрсаткичларни шакллантириш ва кун тартибидидаги бошқа масалаларга масъул ходимлар жойларда туриб-туридан-тўғри кўзатди. Йиғилиш Халқ таълими вазирлигининг биринчи ўринбосари Б.Дониёров олиб борди.

Йиғилишда 1-синфга ўқувчиларни қабул қилиш ишларини тартибга солиш, ота-оналар ўртасида болаларни ўз вақтида мактабга бериш юзасидан тушунтириш ишларини олиб бориш зарурлиги таъкидланди. Қамров жараёнини

ташкил этишдаги хатолик туфайли рўйхатга олинган болалар сони ва янги ўқув йилида қабул қилинган ўғил-қизлар сонида тафовут пайдо бўлиши муайян мураккабликларни келтириб чиқариши мумкин. Жумладан, ота-оналарнинг фарзандларини мuddатидан илгари мактабга беришга интилиши туфайли айрим ҳудудларда сезиларли тафовут кuzатилган ва бу ўз вақтида бартараф этилган. Тадбирда янги ўқув йилида ўқувчиларнинг 1-синфга ўқишга қабул қилинишини асосий кўрсаткичларга режа асосида киритган ва амалда ҳам худди шу қамровни шакллантиришга эришган ҳудудлар эътироф этилди.

— Хар йили болалар синф-

дан синфга ёки мактабдан мактабга ўтганда ўқувчи ҳаракати ўзгаради, — дейди Сурхондарё вилояти халқ таълими бошқармаси бошлиги ўринбосари Ихтиёр Темиров. — Мазкур жараёни мунтазам назорат қилиш мақсадида жойларда мактаб кўрсаткичлари қайд этиладиган электрон базани шакллантириш ва ўқувчилар ҳаракатини онлайн кузатиш бўйича педагогларнинг етарли билим, кўникма ва малакага эга бўлишини таъминлашга эришяямиз.

Видеосеминарда республикадаги барча халқ таълими ходимларининг ахборот-коммуникация технологияларини чуқур ўрганиши, e-maktab.uz манзили орқали ўзи фаолият юритаётган муассасанинг электрон мактаб кабинетига кириши ва маълумотларни янгилашни пухта билиши зарурлиги таъкидланди.

Шоира БОЙМУРОВА,
"Ma'rifat" мухбири

Хар бир бола меҳр ва эътиборда

Мамлакатимизнинг барча ҳудудларида Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши томонидан "Касаба уюшмалари — болаларга" акцияси доирасида "Тозалик, озодлик — саломатлик гарови" мавзусида тадбирлар ўтказилмоқда.

Шундай тадбирлардан бири пойтахтимизнинг Яккасарой туманидаги 25-имконияти чекланган болалар учун ихтисослаштирилган мактабда ташкил этилди.

Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси томонидан меҳнаткашларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатлари ва меҳнат соҳасидаги ҳуқуқлари ҳимоясини кучайтириш билан бир қаторда улар фарзандларининг маънавиятини юксалтириш, ижтимоий ҳимоясини таъминлаш бўйича тизимли ишлар амалга оширилмоқда.

"Касаба уюшмалари — болаларга" акцияси-га 12 минг биринчи синф ўқувчиси қамраб

олинди. Мамлакатимиздаги уч юзга яқин мактабда ташкил этилган тадбирларда ўйин-мулоқот усулларидан фойдаланган ҳолда атроф-муҳит мусофоллигини сақлашга ўндовчи экологик суҳбатлар ўтказилди. Дастур доирасидаги маданий-маърифий тадбирларда таниқли санъаткорлар, хонадоналар ва кўғирчоқ театри актёрларининг сахна кўринишлари намойиш этилди.

— Лойиҳадан кўзланган асосий мақсад — болажонларга соғлом турмуш тарзи тамойилларини ўргатишдан иборат, — дейди мактаб директори ўринбосари Раъно Низомова. — Тадбирда ўғил-қизларга бу борада тушунтиришлар бериш билан бирга, қундалик ҳаётда рияз этишлари лозим бўлган санитария-гигиена қоидалари жамланган эслатма-қўлланма тақдим этилди.

Н.НАСРИЕВ,
ЎЗА мухбири

Китоб савдо маркази очилди

Навоийда "Қамолот" китоб савдо маркази иш бошланди.

Мажмуанинг очилишига бағишланган тадбирда мамлакатимизда аҳоли, айниқса, ёш авлоднинг маънавий эҳтиёжларини қондириш, китобга қизиқишини ошириш, мутлолаз киданиётини юксалтиришга алоҳида эътибор қaratилаётгани таъкидланди.

"Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати Навоий вилояти кенгаши ташаббуси билан қарийб 300 миллион сўм маб-

лағ эвазига барпо этилган мажмуада 400 дан ортиқ турдаги китоблар сотилмоқда. Бу ерда ўнга яқин бўлимлар бўлиб, сотувчи ва харидорлар учун барча қулайлик яратилган.

— Биз, ёшларнинг маънавиятимиз ва дунёқарашимизни бойитиш мақсадида мазкур мажмуанинг барпо этилганидан мамнунмиз, — дейди "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати фаоли Баҳодир Аб-

дуллаев. — Энди биз ўзимиз учун зарур бўлган турли адабиётларни шу ердан харид қиламиз. Юртимизда бундай маърифат ва маънавият марказларининг кўпайиши аҳоли, айниқса, ёшларнинг ватанпарварлик, миллий ва умуминсоний қадриятларга ҳурмат руҳида камол топишига хизмат қилади.

Тадбирда Навоий вилояти ҳокими Э.Турдимов сўзга чиқди.

Н.РАХИМОВ,
ЎЗА мухбири

Ўқувчи тарбиясида синф раҳбарининг масъулияти катта

Чиноз туманидаги 2-умумтаълим мактабидида синф раҳбарлари учун "Сифатли таълим-тарбия — бош вазифамиз" мавзусида ўқув-семинар бўлиб ўтди. Тошкент вилояти халқ таълими бошқармаси ташаббуси билан ўтказилган тадбирда Халқ таълими вазирлиги, тумандаги ҳуқуқ-тартибот идоралари мутасаддилари, туман ХТМФМТТЭБ вакиллари, ўқитувчилар иштирок этди.

Семинар янги ўқув йилида синф раҳбарларининг фаолиятини самарадорлигини янада оширишга қaratилган бўлиб, ўқитувчилар таълим-тарбия соҳасининг қатор йўналишлари — "Оила-маҳалла-таълим муассасаси ҳамкорлиги" жамоатчилик кенгаши фаолияти, ўқувчиларни тўғрақларга жалб қилиш, воёга етмаганлар билан ишлаш, таълим муассасаларида одоб-ахлоқ қоидалари, синф раҳбарларининг функционал вазифаси, тарбиявий ва маънавий соатларини ташкил этиш ва ўтказиш тартиби, касбга йўналтириш ҳамда мактабда

соғлом муҳитни яратишда психолог билан ҳамкорлик масалалари бўйича ўз касбий малакаларини оширдилар.

Дастлаб, вилоят халқ таълими бошқармасининг шу йил 8 августдаги "Умумтаълим мактабларининг синф раҳбари ўқув-семинарини ташкил этиш тўғрисида"ги буйруғи асосида ҳар бир тумандан 5 нафардан тажрибали мактаб директори, директор ўринбосарлари ва ўқитувчилар тренер сифатида таллаб олиниб, машғуллар олиб борилиди. Улар ҳудудларда ҳамкасблари билан таълим-тарбия самарасини ошириш, ўқувчилар билан ишлашни тўғри йўлга қўйиш борасидаги кўникмаларини ўртолқашдилар. Шунингдек, воёга етмаганлар билан ишлашга оид қонунчилик меъёрлари билан таништирилди. Тадбирга вилоятдаги 877 та мактаб 5—9-синфларининг 8051 нафар синф раҳбари жалб қилинди.

Ўқув-семинар шўъбаларга бўлинган ҳолда давом этди.

Илҳом ЖўРАЕВ,
"Ma'rifat" мухбири

2016-yil 7-sentabr, № 72 (8929)

Фан ва техника имкониятлари шиддат билан ўсиб бораётган даврда яшар эканмиз, эскирган ўқув дастурларини бирёқлама тузилган маъруза матнлари билан бугунги кун талабаларининг талабга жавоб бериб бўлмайди. Зеро, замонавий ёшлар турфа тилларни ўзлаштириш билан бирга, интернет орқали жаҳоннинг исталган бурчаги билан алоқага кириша олади, илм-фаннинг энг сўнгги янгиликларидан воқиф... Шундай экан, ахборот асри талабасига сабоқ бераётган профессор-педагоглар, ўқитувчиларнинг савияси, дунёқарашининг кенглиги, билимлари замон талабларига жавоб берадими, деган савол таянч олий таълим муассасалари ҳузурида ташкил этилган "Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш" тармоқ марказлари олди-га қўндаланг қўйилгани ўринлидир.

Профессор-ўқитувчилар малакаси

таълим сифатига таъсир этувчи омил

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 12 июндаги "Олий таълим муассасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармонида мувофиқ республикамизда 15 та тармоқ ва 5 та минтақавий марказларнинг ташкил этилгани олий таълим муассасалари раҳбар ходимлари ва педагогларини замон талаблари асосида қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш, уларнинг илмий тадқиқот фаолиятини тизимли тарзда ривожлантириш, малакали илмий ва илмий-педагог кадрларни тайёрлаш тизимини юқори даражада ташкил этиш, олий таълим муассасаси, фан ва ишлаб чиқаришнинг инновацион корпоратив ҳамкорлигини ташкил этишни йўлга қўйиш масалалари бўйича катта илмий ходим-изланувчиларнинг тадқиқот ишлари ва янгиликларини жаҳон миқёсига олиб чиқиш кабилар шулар жумласидандир. Тошкент кимё-технология институтини ҳузуридаги тармоқ маркази ҳам ташкил топганидан буён борада кенг кўламли ишларни амалга оширишга улғурди. Айниқса, бу ерда республикамиздаги олий ўқув юртлири профессор-ўқитувчилари, касб-хунара коллежлари педагог кадрлари ва ишлаб чиқариш таълими усталари ҳамда ишлаб чиқариш корхоналарининг ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш борасида янгидан-янгидан амалий тадбирлар, ўқув режаси ва адаби-

ётлар ишлаб чиқилаётгани таҳсинга лойиқ.

Марказда қайта тайёрлаш ва малака ошириш курслари кимёвий технология, озиқ-овқат технологияси, биотехнология йўналишларида олиб борилмоқда. Курслар ташкил этилиши биланок унда фаолият юритадиган мутахассислар, яъни малака ошириш курсларида педагогик фаолият олиб борувчилар аттестациядан ўтказилди. Чунки олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчиларига дars берадиган педагог, аввало, ўзи ҳар томонлама етук, салоҳияти юқори бўлиши керак.

— ТКТИ педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тармоқ марказида жорий йилнинг февраль-май ойларида "Кимёвий технология", "Озиқ-овқат маҳсулотлари технологияси" ҳамда "Нефть ва газни қайта ишлаш технологияси" йўналишлари бўйича ўрта махсус, касб-хунара таълими муассасаларидан келган 115 нафар педагог, июнь-июль ойларида эса "Кимёвий технология" ва "Озиқ-овқат маҳсулотлари технологияси" йўналиши бўйича Олий таълим муассасаларининг профессор-ўқитувчиларидан 42 нафари қайта тайёрлаш ва малака ошириш курсларида ўқишди, — дейди тармоқ раҳбари Зухра Қодирова. — Замонавий педагогдан бугун хорижий тилларни билиш, дарс мазмунларига янгича ёндашиш, мавзунини талабага етказиб беришда ахборот-коммуникация технологияларидан фойдалана олиш талаб этилапти. Қайта тайёрлаш ва малака ошириш курсларида ҳам эътибор кўпроқ шу жиҳатларга қаратилапти. Педагогларнинг курс-

ларда ўзлаштирган янги билимларини амалиётда жорий этиши жуда муҳим. Шунинг учун улар курсни тамомлаганларидан кейин ўзлаштирилган билимлар даражасини аниқлаш мақсадида тест синовларидан ўтиш билан бирга, танланган мавзу бўйича битирув-малакавий курсиши ёзиб, уни марказ профессор-ўқитувчилари олдида ҳимоя қилдилар.

Янги ўқув йилида ўқув дастурларимизни янги, замонавий руҳда ташкил этиш учун кўп ўзгартиришлар киритдик. Хусусан, чет эллик профессорлар билан ҳамкорликда замонавий

педтехнологиялар ва илгор тажрибаларга таянган ҳолда 26та янги ўқув кўлланма ишлаб чиқилди. 19та ўқув кўлланмага эса хорижий адабиётлардан қилинган таржималар асосида янги фанлар, йўналишлар киритилиб, такомиллаштирилди. Айни кунларда мутахассисларимиз соҳага доир яна 23та замонавий хорижий адабиётни таржима қилишяпти. Таъкидлаш жоизки, 2016 йилнинг 1 июлидан бошлаб тармоқ марказимиз тингловчиларига янги ва такомиллашган ишчи дастурлар, жаҳон стандартларига мос адабиётлар асосида дарс жадваллари тузилди. Малака ошираётган профессор-ўқитувчилар янги ўқув йилининг иккинчи семестридан бошлаб бакалавр, магистрларга янги ўқув дастурлари бўйича дарс ўтишади. Олдимизда яна кўплаб амалга оширилиши режалаштирилган муҳим ишлар турибди. Жумладан, 2016-2017 ўқув йилида 450 дан ортиқ педагогнинг малакаси оширилиши режалаштирилган.

Такомиллашган ўқув кўлланмаларда олий таълим муассасалари ва илм-фан ютуқлари асос қилиб олинди. Эски дастур, ўқув режалари ва ўқитиш методларидан умуман воз кечилди. Ўзвийлик ва узлуксизлик таъминланди. Бакалавр, магистратура ва малака ошириш тизимлари бўйича ўқув режалари, фан дастурлари, малака талаблари ва ўқув-услубий мажмуалар бир вақтда ишлаб чиқилди. Ўйлаيمизки, бу борадаги ишлар илм-фандаги кўплаб янгилик, излаш ишлар дарс жараёнига олиб кирилишига сабаб бўлади.

Марказдаги ҳар бир малака ошириш курсига хорижий мутахассисларни жалб қилиш анъанага айланиб бормоқда. Чет эллик мутахассислар институт профессор-ўқитувчилари билан биргаликда ўқув режа, ўқув ҳамда ишчи дастурлар бўйича ўзаро фикр алмашишлари ижобий натижа бермоқда. Ўзаро ҳамкорликда ислотларни чуқурлаштириш, педагог кадрларнинг касбий фаолиятини барқарор ривожлантириш, уларнинг мутахассислиги бўйича билим даражаси, касбий малакаси, шунингдек, кейинги йиллардаги ўсишнинг

Farmon va ijro

ликларни йиғилганлар эътиборига ҳавола этди. Яъни метаболомика мавжуд оксиллар функцияси асосида янги хусусиятга эга бўлган оксиллар тузилишини яратиш ва ушбу янги хусусиятга эга оксиллардан иқтисодиётнинг турли соҳаларида, жумладан, тиббиёт, доришunoslik, ген муҳандислиги ва озиқ-овқат тармоғида самарадор, экологик тоза маҳсулотлар ишлаб чиқариш демакдир. Метаболом орқали биологик тизимдаги моддалар алмашилиш жараёнининг бир неча 10 баробарга тезлашиши натижасида иқтисодиётда самарадорликка эришилиши маъруза орқали очиб берилди.

Шуни ҳам таъкидлаш ўринлики, Бекзод Ҳақимов сингари кадрларимизнинг чет мамлакатларда илмий изланишлар олиб бориб, ўз юртига соҳа ривожига борадиган янгиликларни билан кириб келаётгани ҳам қувонарли ҳол, албатта.

— Шунингдек, Испаниянинг Кантабрия университети профессор-ўқитувчилари Хосе Ангел Ирабиен Гулиас ва Инмагулада Ортис Урибенинг профессор-ўқитувчиларимиз билан биргаликда ташкил этган семинар-тренинг иш тажрибаларимизни бир-бирига солиштириш ва баҳолаш имконини берди, — дея сўзини давом эттиради Холтўра Мирзақулов. — Жараёнда Англия, Германия, Голландия, Дания, Япония, Жанубий Корея каби давлатларда қўлланилаётган ўқув методларининг зарур жиҳатларини ўрганиш кераклигини билдиб олдик. Натижада кўплаб эскирган қўлланмалару методлардан воз кечиш жоиз, деган хулосага келдик.

Дарвоқе, аслида ушбу соҳа мураккаб бўлса-да, анча қизиқарлидир. Унинг қизиқарли жиҳати органи сари мураккаблиги сезилмайди. Илм-фан шиддат билан ривожланиш йўлидан борапти. Шу боис педагог кадрлар салоҳиятининг ҳар томонлама ўсиб бориши ҳам жуда муҳим. Айни замонда талабаларнинг ўз "домла"си билим бериш маҳоратига қониқмай қолиши, тинмай совоқларга қўйиб ташлаб, билим берувчи субъектдан қониқарли жавоб ололмаслиги мумкин эмас. Зеро, бугун мамлакатимиз олий таълим тизимига қаратилаётган улкан эътибор ва яратилаётган шарт-шароитлар дарс ва машғулотларни замон талабларига мос равишда ташкил этишни, юксак савияда олиб бориш ва талаба онгига сингдиришни тақозо этмоқда.

Зилола МАДАТОВА

Дидактик ўйинлар технологияси

ўқувчиларни мустақил изланишга ундайди

Ўқув жараёнида турли инновацион методлардан фойдаланиб болаларнинг фаоллигини ошириш, давлат таълим стандарти ва ўқув дастурларида кўзда тутилган билим, кўникма ва малакани чуқур эгаллашга эришиш таълим тизими олдидagi асосий вазифалардандир. Шу маънода, она тили дарсларида турли ўйинлар, самарали таълим технологияларини қўллаш ўқувчиларнинг фанга қизиқишини оширишда муҳим аҳамият касб этади.

Она тили машғулотида фойдаланиладиган ўйин технологиялари жаллалаштирувчи ва фаоллаштирувчи характерга эга бўлиб, ўқувчиларнинг

оғзаки ва ёзма нутқ кўникмаларини ривожлантиришга хизмат қилади. Таълимий ўйинлар турлича бўлиб, ҳар бирининг қўлланиш ўрни ва вақти

бор. Жумладан, мавзуга оид оддий қизиқарли савол-жавоблардан дарснинг муайян қисмидагина фойдаланиш мумкин. Ўйинларни танлашга ҳам алоҳида эътибор қаратиш лозим. Масалан, тест, бошқотирма, тез айтиш қабилар ўқувчиларда мустақил изланиш кўникмасини ривожлантиради.

Дидактик ўйинлар ақлий ривожлантирувчи, таълимий-тарбиявий хусусиятларга эга бўлиши шарт. Педагог дарсни муваффақиятли ўтказиш учун ўйинларнинг тузилиши, вазифалари, қоида ва натижаларини таҳлил қилиш босқичларини аниқ белгилаб олиши лозим.

дандан тайёргарлик кўриш ҳам шарт эмас. Кўп вақт олмайди. Ўқувчиларнинг фанга қизиқишини қучайтириб, фаоллаштиради. Шу боис дидактик ўйинларни дарснинг боши, ўртаси ва охирида ўтказиш тавсия қилинади.

Кейинги пайтларда янги педагогик технологияга оид бир қатор дидактик ўйинлар ҳақида сўз юритилиб, инновацион метод сифатида тақдим этилмоқда. Шулардан она тили дарсларида қўллаш мумкин бўлган биттасини келтирамиз.

Сўздан сўз тузиш ўйини. Ўқувчиларнинг луғат бойлигини оширишга ёрдам беради. Ўйин шартига кўра, ўқувчилар уч гуруҳга бўлиниб, уларга мавзуга доир бир неча сўз берилади. Ўқувчилар шу сўзлардаги ҳарфлардан фойдаланган ҳолда, янги сўзлар тузиши керак. Масалан: "Гуллар сўхба-ти" мавзусидаги ўйинни қуйидагича ташкил этиш мумкин:

"Камалак" гуруҳи	"Қалдирғоч" гуруҳи	"Бинафша" гуруҳи
Гулсафсар	Гултожхўроз	Номозшомгул
Гул	Гул	Гул
Асал	Тоҳ	Шом
Расул	Хўроз	Ном
Асар	Оз	Мош
Фасл	Тарози	Ош

Бу босқичлар қуйидагича:

— тайёргарлик (бу ўйин натижасига кучли таъсир этувчи босқич бўлиб, асосий эътибор ўқувчиларни ўйиннинг мақсади, мавзуси, қоида ва шартлари билан таништиришга қаратилади);

— ўйинни ташкил этиш (бунда ўқувчилар гуруҳларга бўлиниб, вазифалар тақсимланади);

— ўйинни ўтказиш;

— натижани баҳолаб, таҳлил қилиш.

Дидактик ўйинларни ўтказиш ўқувчиларга қуйидагича масъулият юклайди:

— фаол иштирок этиш;

— диққат-эътиборли бўлиш, тенгдошларнинг гапини бўлмаслик;

— вазифани аниқ бажариш;

— кўргазмалар қуроллар тайёрлаш;

— ҳамжиҳатлик қилини ҳис қилиш;

— ўзаро ишонч.

Дидактик ўйинлар технологияси қисқа вақтда амалга ошириладиган, тизимлашган жамоавий машғулотлар мажмуи бўлиб, ташкил этиш осон, ол-

Таълимий ўйинлар моҳияти кенг бўлиб, ўқитиш мазмунини белгилаб беради. Болаларда муайян билим, кўникма ва малакаларни шакллантириш билан бирга, ўқувчи ва ўқитувчи ўртасидаги муносабатларни ҳам тартибга солади.

Азиза ҲАКИМОВА,
Гулистон туманидаги 1-мактаб
ўқитувчиси

Интерфаол методлар фаолликни оширади

Юнусобод туманидаги 302-мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Дилдора Иззатуллаева ўқувчиларни қизиқтириш мақсадида дарсларни мунтазам равишда "Ким топқир?", "Мойчечак" ва "Илғор бўл" сингари фаоллаштирувчи ўйинлар асосида ўтади. Айниқса, машғулот якунида намоийш этиладиган мавзуга доир видеороликлар дарснинг моҳиятини янада тизимлироқ очиб беришга хизмат қилади.

Таълим жараёнида турли интерфаол усуллардан фойдаланиш дарсларда ўқувчиларнинг иштиёқини, билим олишга интилишини оширади, — дейди тажрибали педагог. — Шу боис тавсия этилган методлар билан чекланмай, янги-янги услубларни ўйлаб топишга ва ўқув жараёнига татбиқ этишга ҳаракат қиламан. Август кенгашлари тавсиялари асосида бу йил ҳам изланиб, бир неча янги таълимий-дидактик ўйинлар ишлаб чиқдим. Ўқув йили давомида уларни муайян мавзуларда қўллаб, болаларнинг фанга қизиқишини ошираман.

Бурҳон РИЗОКУЛОВ олган сурат.

165 нафар бола тарбияланадиган Кува туманидаги 40-мактабгача таълим муассасаси ҳудуддаги 47та МТМ орасида рейтинг кўрсаткичи бўйича биринчилардан саналади. Бу йил ҳам мактаб таълимга кузатишган 40 нафар муассаса тарбияланувчилари 1-, 17-, 60-мактабларнинг бошланғич синф ўқитувчилари томонидан илиқ кутиб олинмоқда. Боиси, МТМда педагогик кенгаш қарорига асосан болаларга инглиз тили чуқурлаштирилган тарзда ўргатилади.

Болаларга кичиклигидан чет тилларни ўргатишга киришиш самаралидир, — дейди инглиз тили тўғраги раҳбари Мухтасархон Иброҳимова. — Кичик гуруҳларда ўйинлар орқали сўзлар муқобилини тушуниришга йўналтирилган машғулотларни ўтсак, катта ва тайёрлов гуруҳларида луғат бойлигини оширишга, ўзини таништириш, билган сўзларини керакли вазиятларда ишлатиш малакасини ривожлантиришга эътибор қаратамиз. Бунда кўргазмалар қуроллар, тарқатма материаллар, техник воситалардан унумли фойдаланиш болаларнинг тил ўрга-

МТМда чет тилини ўргатиш

болаларни мактабга тайёрлаш жараёнининг муҳим босқичларидан бири

нишга бўлган қизиқишини орттиради.

Болаларга инглиз тилини ўргатиш борасида тизимли иш олиб борилиши натижасида "Хайр, боғча — салом, мактаб" сарҳисоб тадбирида учирма бўлаётган тарбияланувчилар барча ўрганганларини чет тилида намоийш этишди. Ота-оналар фарзандларининг фикрларини эркин баён этадиган, топқир ва зукко ҳолда мактабга тайёрланганига яна бир бор гувоҳ бўлди.

Тарбияланувчиларимизни "Болажон" дастурида белгиланган кўникмалар асосидаги машғулотлар билан бирга турли тўғаракларга жалб этишимиз натижасида қамров кундан-кунга ошмоқда, — дейди МТМ мудираси Иродахон

Тешабоева. — 8 турдаги — инглиз, рус тиллари, расм, ашула ва рақс, шахмат-шашка, бадий гимнастика, кўғирчоқ театри, ҳайкалтарошлик тўғараклари ташкил этилгач, ота-оналарнинг муассаса билан ҳамкорлиги янада мустаҳкамланди. Боиси, ҳаётки ота-оналар фарзандидаги ўзлари пайқамган иқтидор учкунлари тўғаракларда ривожланаётганига гувоҳ бўлишарди. Уйда фарзандига эътибор бериш натижасининг илк медалларини кўриб, боғча бола тарбиясида бекиёс аҳамиятга эга бўлган таълим-тарбия маскани деган тушунча шаклланди.

Гулбаҳорхон Хошимова, Зулфияхон Усмонова, Ниғорахон Фафурова, Камолхон

Мираҳмедова гуруҳларда болалар билан индивидуал ишлашнинг ўзига хос тартибини ишлаб чиқишган. Шунга кўра иқтидорли болалар билан мунтазам ишлаш натижасида МТМ тарбияланувчилари турли танлов ва мусобақаларда биринчиликни эгаллапти. "Соғломжон—полвонжон", "Кичикинтой—ширинтой" спорт мусобақаларида шахмат бўйича 1-ўринни эгаллашган болаларнинг ақл машқи билан шуғулланишига шароит яратилган. Тарбиячилар касбий салоҳиятини ошириш мақсадида ўтказиладиган "Йил тарбиячиси" кўрик-танловининг вилоят босқичида Мухтасархон Иброҳимова "Энг иқтидорли тарбиячи" деб топилди.

— Муассасамиз Давлат дастурига кўра 426 миллион сўмлик маблағ эвазига мукамал таъмирдан чиқарилди, — дейди Иродахон Тешабоева. — Шунингдек, "Поларис Бизнес Групп" фирмаси ҳомийлигида 50 миллион сўмга бино фасади, том қисми янгидан таъмирланиб, эшик ва ромлар алмаштирилди. Муассасамизда замон талабларига жавоб берадиган шарт-шароитлар таълим-тарбия сифати ошиши, болалар фаолиятининг серқирра бўлишига замин яратмоқда.

Кува тумани ХТМФМТТЭБда ҳудуддаги барча МТМлар илғор тарбиячиларининг август кенгашларида тайёргарлик бўйича анжуманолди дастурлари кўриб чиқилди. 40-МТМ жамоасининг боғча ёшидаги болаларга инглиз тилини ўргатиш бўйича ўзига хос тажрибаси ҳам ушбу дастурдан ўрин олган. Аянавий август кенгашларида МТМнинг маҳоратли педагоглари шу йўналишда ҳамкашлари билан тажрибаларини ўртоқлашди.

Насиба ЭРХОНОВА,
«Ma'rifat» муҳбири

2016-yil 7-sentabr, № 72 (8929)

Таълим сифати ва самардорлигини ошириш чора-тадбирлари, мазмун-моҳияти бевосита таълим соҳасида хизмат қилаётган педагогларга боғлиқ. Ижтимоий ҳаётимизнинг энг долзарб масаласи — миллий маънавиятимиз ҳозирги соғлом баркамол авлодни тарбиялашда муҳим омили ҳисобланади. Бугун ёш авлодни миллий рух, миллий ғоя асосида ахлоқий етук, қомил инсон этиб тарбиялашга алоҳида эътибор берилмоқда. Ўқувчи-ёшларга бундай тарбия беришда тасвирий санъатнинг ўрни беқиёс.

Бугун тасвирий санъат дарслари олиб бориладиган ўқув юртларида унинг ўқитилиши қай даражада таъминланганига назар солсак, ўзига яраша муаммоларга дуч келамиз. Чунки рассом-педагогларнинг билим даражаси ҳар хил бўлиши мумкин. Шу сабаб ўқув юртларида фаолият кўрсатаётган кадрлар салоҳиятини таҳлил қилсак, уларнинг малакасини ошириш бўйича жиддий иш олиб бориш зарурлиги маълум бўлмоқда. Тасвирий санъатга доир чизматасвир, рангтасвир ва компози-

қилиш эса ёшларнинг тасаввур оламини бойитади. Бу орқали унинг оламини билиш доираси кенгайди, атроф-муҳитга муносабати шаклланади, ватанпарварлик туйғуси тарбияланади.

Ўқув юртларида тасвирий санъат дарслари амалий машғулот ҳисобланиб, ўқитувчилар ўқувчиларда расм чизиш малакаларини ҳосил қилиш билан бирга, тасвирий санъат турлари ҳақида маълумотлар бериши, уларга рангтасвирга онгли равишда танқидий ёндашишни ўргатиши муҳим. Ана шунинг

Унинг маҳорат дарслари ҳам катта аҳамиятга эга. Шу боис малака ошириш жараёнида тингловчиларнинг қисқа муддатли маҳорат дарсларини ўтказиши ўринли ҳисобланади. Мазкур дарсларда чизма-тасвир, рангтасвир, композиция ва ашёда ишлаш фанлар уйғунлигида намоён бўлади. Шу тарзда тингловчининг камчиликлари аниқланиб, малакасини ошириш режаси ишлаб чиқилади.

Айтиш жоиз, тасвирий санъатимизнинг таълим тизими бир неча ўн йиллик даврни ўз ичига олган академик услубнинг давомчиси бўлди. Унинг асосий вазифаси оламини реалистик услубда акс эттиришдан иборат. Бадий таълим тарихи реализм — санъатнинг тўз асоси эканини кўрсатади. Ўзбекистон тасвирий санъати нафақат миллий ментал, балки дунё тажрибаларини ҳам ўзида акс эттирган санъатнинг кучли намунасидир.

Мутолаа куни

Зомин туманидаги 6-мактабда тарбиявий соат. Мутолаага иштиёқи баланд ўқувчиларнинг диққат-эътибори бир жойга қадалган. Ўқитувчи Нарзулла Бойқоқов Абдулла Қаҳҳорнинг "Ўғри" ҳикоясини ўқимоқда. Ҳикоя кульминацион нуқтага яқинлашганда, асосий образ — Қобил бобоининг йўқолган ҳўкизини топиш учун приставга учрашадиган жойида ўқитувчи ҳикояни тўхтатиб, мактаб кутубхонасида Абдулла Қаҳҳорнинг "Таплаган асарлар"и борлигини айтиб, дарсни давом эттирди. 9-синф ўқувчиси Маҳмуд Иброҳимов адибиетнинг "Бемор" ҳикоясини ифодали ўқиб берди. Асар юзасидан қизгин баҳс-мунозара бошланди. Ўқувчилар навбат билан ҳикоя ҳақида ўз фикр-ини билдирди.

Tajriba

Тарбиявий соатнинг бу қадар баҳс-мунозарага айланиши сабаби нимада?

— Болаларда китоб ўқишга ҳавас ва қизиқишни ошириш учун ноанъанавий усуллари кўлланимиз, — дейди Зомин туманидаги 6-мактаб директори Раҳматулла Шукuroв. — Китоб ўқишга иштиёқ қандайдир мажбурийлик билан эмас, аксинча, ихтиёрий равишда амалга оширилса, самараси қутилганидек бўлади. Ўтган ўқув йилидан бошлаб ҳафтанинг шанба куни бадий асар мутолааси учун белгиланган. Китоб ўқиш билангина чекланмаймиз. «Бир асар тарихи», «Мен ўқиган китоб», «Мен севган қаҳрамон», «Мен севган шоир (ёзувчи)» каби мавзулардаги тарбиявий соат беллашувга айланиб кетади. Кутубхона фондини бойитиш учун «Бир ўқувчига бир китоб» акциясини йўлга қўйдик. Фаол ота-оналар 1 миллион 500 минг сўмлик лотин алифбосида нашр этилган бадий китобларни мактабимизга совға қилди.

Китоб ўқиш ёш танламайди, лекин бола уни танлаб ўқиши шарт. Катта ёшлар касб-корига оид китоб мутолаа қилса, биров тарихий, детектив, кимдир саргузашт асарга қизиқади. Агар ўқувчида асарни танлаб ўқиш лаёқати тўла шаклланмаган бўлса, она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, синф раҳбари ҳамда ота-она унга кўмаклашиши керак. Мутолаа кунини кузатиб борувчи ташилий гуруҳ тузилгани нур устига нур. Гуруҳ аъзолари ҳар бир болага кўмакдош.

— Вилоятимиздаги барча таълим муассасаларида китобхонлик кенг тарғиб этилмоқда, — дейди Жиззах вилояти халқ таълими бошқармаси бошлиғи Эргаш Жаббаров. — Китоб ўқишга ҳавас ва иштиёқни аслида боланинг илк ёш давридан тарбияласак, кейинги босқичда бу осон кечади. Китобхонлик тадбирлари 5—9-синф ўқувчилари ўртасида ўтказилапти. Борган сари оммавий тус олаётган китобхонлик тадбирлари доирасини янада кенгайтириш ниятидамиз. «Ma'rifat» газетасининг шу йил 6 февраль сонида халқ таълими тизимидаги 1—9-синф ўқувчиларига мустақил ўқиш учун тасвир этилган адабиётлар рўйхати эълон қилинган. Маънавий дарслари ва тарбиявий соатларда ана шу асарлардан унумли фойдаланилапти.

Бола қачон мустақил фикрлайди? Ифодали ўқишга қизиқади? Эшитганини ҳикоя қилиб бера оладими? Сухандонлик фазилати болага керакми? Таълим муассасаларида ташкил этиладиган «Адабиёт кунлари», «Китобим — оғтобим», «Энг яхши китобхон ўқувчи», «Китобхон мактаб» танловлари ана шу саволларга жавоб топишда педагогга ҳам, ота-онага ҳам ёрдам беради.

«Бола нега китоб ўқимай қўйди?», деган саволдан кўра «Ўқувчи қандай китоб ўқияпти?» деган муаммони ўртага ташлаш мақсадга мувофиқроқдир. Ана шундангина ҳар қандай тадбир ўзини оқлайди. Бу борада ўқувчиларга тегишли маслаҳат бериш, бадий асар ўқишга ихтиёрий равишда ҳавас уйғотувчи тадбирларни кўпайтириш керак. Токи, ёшлар болалик йилларида ўқиган китоблари уларга умри мобайнида қўл келадигани миннатдор бўлиб ёдга олишсин. Ушбу тажрибадан қўзланган мақсад ҳам шу.

Рассом-педагоглар

уларнинг маҳоратини ошириш ҳақида мулоҳаза

Тимур КАЙСАРОВ оlingan сурат.

циядан дарс берувчи педагогларнинг шахсий ижоди ва маҳорати муҳим роль ўйнайди. Амалий дарсларда расм ишлаш жараёнида тегишли фанлардан талабга биноан малакага эгами, яратаётган ижод намуналари билан шогирдларини ўз изидан етаклай оладими? Шу каби саволларга жавоб бериш бугун ҳар бир ўқитувчидан талаб қилиниши бежиз эмас.

Тасвирий санъат таълим жараёнининг ўқув дастурларида натура(нарсанинг ўзига қараб чизиш)ни ўрганиш муҳим ҳисобланиб, ўқувчиларни атроф-муҳитни ҳаққоний тасвирлашга ўргатиш, шакллари ҳис қилиш, улардан эстетик завқланишни тарбиялаш фаннинг муҳим вазифаларидан биридир. Тасвирий санъатнинг чизма-тасвир, рангтасвир ва композиция фани билан шуғулланиш жараёни геометрия, адабиёт, тарих, математика каби фанлар асосини англаш билан боғлиқ. Машғулот жараёнида маҳоратини ошириб бориш учун жонли ва жонсиз шаклларнинг тузилиши, характери, ранг тузилишини ўрганиш катта аҳамиятга эга. Турли шаклларни инсоннинг ички ва ташқи ҳолатини тадқиқ

учун педагог кадрларнинг малакасини оширишни сифатли йўлга қўйиш бугуннинг долзарб вазифаларидан биридир. Малака оширишда педагогларнинг ижодий ишлари намуналарига қараб баҳо бериш ва керак бўлса, натурани ўрганиш каби амалий машғулотларни ташкил қилиш билан уларнинг маҳоратини ошириш зарур. Бунинг учун ҳар икки йилда бир марта педагог-рассомларнинг ижодий асарларидан ташкил топган анъанавий бадий кўргазмалар ташкил қилиш зарур. Чунки кўргазма ҳам синов, ҳам мактаб ҳисобланиб, педагоглар ҳамкасбларининг ишини кўриши, таҳлил қилиши, ўзаро тажриба алмашиш имконияти мавжуд. Кўргазмада яхши натижага эришган педагогларни моддий ва маънавий рағбатлантириш, уларнинг тоифасини ошириш ҳам яхши натижа беради. Кўргазма рассом-педагогларни ҳар доим ўз устида ишлашга ундайди, моҳирлик билан яратган асарлари эса шогирдлари олдида ҳурматини оширади.

Фақат ижодий тажрибага эга рассом-педагоггина самарали фаолият олиб бориши мумкин.

Бадий таълим — бу нафақат ўтмиш тажрибасини сақлайдиган, балки келажакда тасвирий санъатнинг истиқболини ўрнатадиган ўзига хос фаолият доирасидир. Дунё миқёсида бадий таълим бир жойда турмайди, янги йўналишлар, услублар, технологиялар пайдо бўлаверади, инновациялар киритиллаверади. Шундай экан, биз санъатдаги миллий анъаналаримизни сақлаган ҳолда, бадий таълим доирасидаги замонавий тажрибаларни ўзлаштиришимиз лозим.

Ҳозир ёшларнинг ақлий, маънавий-ахлоқий, жисмоний ва эстетик жиҳатдан ҳаётга тайёр бўлиб етишиши ҳамият тараққийётининг муҳим шартларидан биридир. Бу эса ўз навбатида, ўқув жараёни фаоллашувини ва таълим-тарбия иши мазмун ва савиясининг мунтазам ўсишини таъминлайди.

Тасвирий санъат таълимини замон талабига жавоб берадиган даражада ташкил қилсак, келгуси авлодни тарбиялашда олдимизга қўйган мақсадга эришиш шунчалик осон кечади.

Рустам ХУДОЙБЕРГАНОВ

Абдусаттор СОДИКОВ

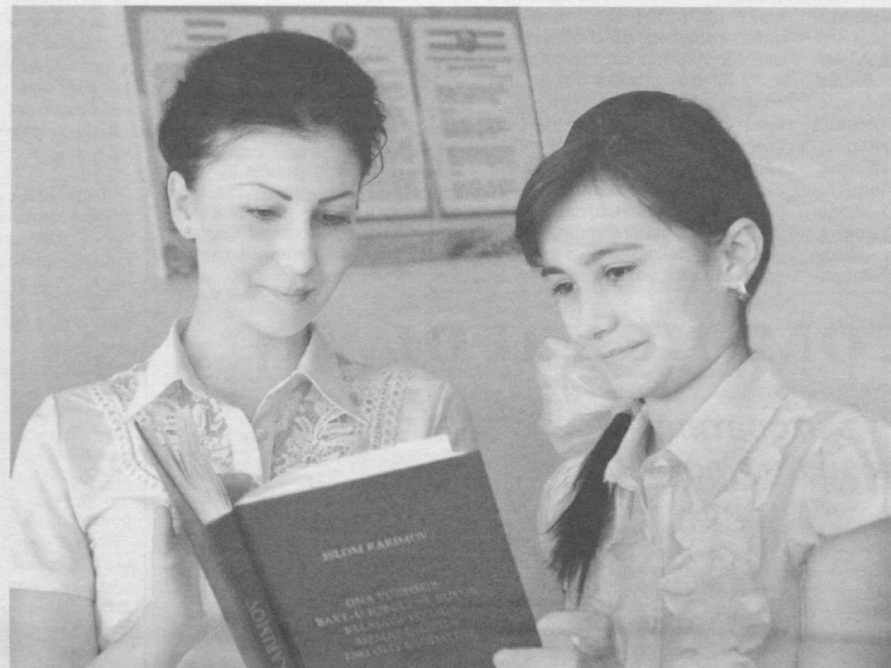
(Давоми. Боши 1-бетда.)

Шу муносабат билан ташкил этилган тадбирларда давлат ва жамоат арбоблари, вазирлик, идора ва ташкилотлар мутасаддилари, профессор ўқитувчилар, тарихчи олимлар, ёзувчи-шоирлар иштирок этиб, мустақиллик йилларида Президент Ислом Каримов раҳнамолигида амалга оширилган кенг қўламли ислохот ва янгиланишлар, уларнинг бугунги тинч ва фаровон ҳаётимиздаги юксак аҳамияти ҳақида сўз юритди.

Жумладан, Шайхонтоҳур туманидаги 169-мактабда ташкил этилган тадбирда Халқ таълими вазири У.Иноятов иштирок этиб, юртимизда истиқлолнинг илк кунлариданоқ ёшлар таълим-тарбиясига қаратилган юксак эътибор бугун ўзининг ёрқин самараларини бераётганини, эришилган бундай ютуқлар, шубҳасиз, Президентимиз Ислом Каримовнинг ёш авлодга чексиз меҳр-муҳаббати ва ғамхўрлиги махсули эканини, бу эътибор ва ишончга жавобан юксак билим чўққиларини эгаллаш ёшлар зиммасига улкан масъулият юклашини алоҳида таъкидлади.

— Президентимиз юртимиздаги барчанинг, айниқса ёшларнинг қалбидан меҳрибон ота сифатида жой олган, парталарда ўтирган билимга чанқоқ, жажжи ўқувчиларимнинг юз-кўзидаги маъносилиқни кўриб, улар ёддан айтган шеърларни эшитиб, бунга тақдор-тақдор иқдор бўлаётган, — дейди 169-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Дилфуза Убаева. — Муҳтарам Юртбошимизнинг эътибори туфайли мустақиллик йилларида педагогларнинг, жумладан, бошланғич синф ўқитувчиларининг нуфузи баланд бўлди. Президентимиз муаллим зотининг бошини силаган, сийлаган, ўқитувчининг машаққатли меҳнатини муносиб қадрлаган буюк сиймо сифатида доим қалбимизда яшайди. Нечанча йиллар ўтса-да, йўлбошчимизнинг халқимизни бугунги ёруғ кунларга олиб чиқишдаги оламшумул жасорати ва матонатини авлодларга етказишни зиммаларига улуғ вазифа деб биламиз.

Янги ўқув йилида Олмazor туманидаги 242-мактабга 461 нафар ўқувчи 1-синфга қабул қилинди. Муқаддас даргоҳ остонасига илк қадам қўйган ўғил-қизларнинг "Президент совгалари"ни кўзда ёш билан олганларини кўриб, йиғилганларнинг мижҳасида ёш қалқиди.

Таълим муассасасида юқори синфлар учун ўтказилган "Хотира дарслари"ни Халқ таълими вазирининг ўринбосари Дилшод Кенжаев олиб борди. Дарслар ахборот-коммуникация технологиялари ва мультимедиа воситалари асосида ташкил этилиб, Биринчи Президент Ислом Каримовнинг жонахон Ватанимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш ва халқимиз фаровонлигини юксалтиришдаги фидокорона хизматлари, жумладан, юртимизда тинчлик ва осойишталикни, барқарорликни таъминлаш, фуқаролар ўртасида тоғувлик, турли миллатлар ва конфессиялараро ҳамжиҳатликни янада кучайтиришдаги хизматлари ҳаётимиз мисоллари деб биламиз.

"Хотира дарслари" пойтахтимиздаги 41-мактабда ҳам бўлиб ўтди. Ўқувчиларнинг ғамгин нигоҳи қалбларни титратди. Тадбирда ўзбек халқининг 25 йил ичида эришган барча оламшумул ютуқлари бевосита Юртбошимиз номи билан боғлиқ экани таъкидланди. Хар йили юртимиздаги ўнлаб

умумтаълим муассасаларининг янгидан қурилаётгани, капитал реконструкция қилинаётгани Президентимизнинг таълим соҳасига юксак эътиборининг яққол далилидир. Жумладан, янги ўқув йили арафасида 1565 нафар ўғил-қиз таълим олаётган 41-мактаб ҳам капитал реконструкция қилиниб, барча замонавий ўқув-лаборатория ускуналари билан жиҳозланди.

— "Президент совғаси"ни олиб, менинг ўқиш ва ёзишга қизиқишим янаям ортди, — дейди 1-синф ўқувчиси Ширин Тоиржонова. — Бир-биридан ажойиб китоб-дафтарлар ва бошқа ўқув қуроллари. Биз бу анжомлардан тартибли фойдаланишга, уларни асраб-авайлашга, аъло баҳоларга ўқишга ва албатта, Президентимиз орзусидаги баркамол авлод бўлишга ваъда берамиз.

Қораўзак туманидаги 25-мактаб ҳам Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислом Каримовнинг порлоқ хотирасига бағишлаб "Хотира дарслари" ўтказилди.

"Қораўзак" овул фуқаролар йиғини ҳудудда жойлашган ушбу мактаб бу йил Инвестиция дастури асосида янгидан қурилди.

— Биринчи дарсни "Хотира дарслари" сифатида бошлаш биз учун жуда оғир кечди. Президент Ислом Каримов халқимизни собиқ мустабид тузум зулмидан озод қилиб, миллий қадрият ва урф-одатларимизни тиклаган, тарихий меросимизни ҳаётга қайтарган буюк шахс сифатида доим қалбимизда яшайди, — дейди мактаб директори вазифасини

вақтинча бажарувчи Арзихон Айтмуратова. — Халқимизда "Яхши киши юрган йўлини гуллатиб, обод қилиб ўтади", деган нақл бор. Юртбошимиз бутун умрини зғуликка, бунёдкорликка бағишлади. У кишининг ҳаёт йўли, амалга оширган ишларини ўқувчиларга етказиш, ёшлар шуурига сингдириш бизнинг чин педагогик вазифамиздир.

— Бу йил қизим 1-синфга борди, — дейди қораўзаклик Рая Алламжарова. — Фарзандим "Президент совғаси"ни қучқлаб келган кундаги ҳолатини сўз билан тасвирлай олмайман. Президентимизнинг оталарча ғамхўрлиги юртимиздаги миллионлаб болаларга куч, шижоат бағишлаб турибди. Қизим "Президент совғаси"ни ҳаётида олган энг аҳолийб туҳфа сифатида доим ёдда сақлаши шубҳасиз. Бугунги тўқин ва фаровон турмушимиз, фарзандларимиз камолоти йўлида яратилган кенг имкониятлар учун юртбошимиздан розилик, миннатдорлик туйғуси билан яшаймиз.

Наманган шаҳридаги 82-мактабда ўтказилган "Хотира дарслари"да бутун умрини Ватанимиз озодлиги ва ободлиги йўлида бахшида этган буюк инсон, Биринчи Президентимиз Ислом Каримовнинг жасорати ва шижоати хусусида сўз борди.

Юртбошимиз бошчилигида чорак аср мобайнида мамлакатимизда оламшумул ўзгариш ва янгиланишлар амалга оширилди. Сиёсий, иқтисодий-иқтисодий, маданий ва маърифий соҳалардаги туб ислохотлар туфайли бугун халқимиз тинч-осойишта, фаро-

вон турмуш кечирмокда. "Хотира дарслари"да шулар ҳақида батафсил ҳикоя қилинар экан, Ислом Каримов ташаббуси билан ўқувчилар билим олаётган ушбу мактаб мисолида ёш авлодининг фан чўққиларини забот этиши учун яратиб берилган замонавий шарт-шарҳларга алоҳида тўхталиб ўтилди.

Илк машғулотда Президент Ислом Каримов хотирасини ёд этган ўқувчилар Юртбошимиздек мамлакат тараққиёти йўлида фидойи бўлиш, озод ва хур Ўзбекистон равнақи учун курашадиган муносиб инсонлар бўлишга ваъда берди. Шу кунги 300 нафар 1-синф ўқувчиси 12 номдаги "Президент совгалари"ни қабул қилиб олди.

Андижон вилоятидаги барча умумтаълим мактабларидаги илк машғулотлар ҳам Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислом Каримовнинг порлоқ хотирасига бағишланди. "Хотира дарслари"да раҳбар ҳокимлар, халқ таълими фахрийлари, жамоатчилик вакиллари, ота-оналар иштирок этди.

— Доно йўлбошимиз, мамлакатимизни жаҳоннинг ривожланган давлатлари қаторига олиб чиққан инсон, мустақил республикамизнинг асосчиси Ислом Каримовнинг халқимизга кўрсатган ғамхўрлиги, меҳрибонлиги ва қатъиятини асло унутиб бўлмайди, — дейди Олтинқул туманидаги 30-мактаб директори Улугбек Ҳамдамов. — Жумладан, бу йил ўқувчиларимиз учун барча қулайликларга эга бўлган, 216 ўринга мўлжалланган икки қаватли муҳташам мактаб бинаси қуриб берилди. Бу ишлар беиз кетмайди. Президентимизнинг ёрқин хотираси фарзандларимиз ёдида сақланиб қолиши шубҳасиз.

Халқимиз азалдан илмни машъал билиб, тақдирини ҳам у билан боғлаган. Айниқса, Президентимиз Ислом Каримовнинг сай-ҳаракатлари ва хизматлари туфайли юртдошларимиз орасида маърифатли интилиш, фарзандларини билимли, зукко, баркамол ўғил-қизлар этиб тарбиялаш энг олий максадга айланди. Республика ихтисослаштирилган мусика ва санъат академик лицейида ўтказилган "Хотира дарслари"да Юртбошимизнинг таълим-тарбия соҳасига кўрсатган эътибори ва ғамхўрлиги эҳтиром билан ёдга олинди.

— Айни пайтда таълим муассасамизда 900 га яқин ўқувчи тахсил олмокда, — дейди директорнинг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Баҳодир Қурбонов. — Бу йил Инвестиция дастури доирасида ўқув биномизда капи-

тал реконструкция ишлари амалга оширилиб, мазкур ишларга 1 миллиард 465 миллион сўм маблаг ажратилди. Натижада ўқувчиларнинг сифатли билим олиши учун янада кенг-роқ имкониятлар яратилди.

Ўтган ўқув йилида академик ўқувчилари бир қатор ютуқларга эришди. Республика ва халқаро кўрик-танловларда муваффақиятли қатнашган 12 нафар ўқувчи имтиёзли равишда олий таълим муассасаларига қабул қилинди.

— Бу йил Владимир шаҳрида ўтказилган XV халқаро ёш рассомлар кўрик-танловида голиб бўлиб, олтин медал билан тақдирландим, — дейди академик лицейининг 8-синф ўқувчиси Моҳинур Жалолова. — Менинг бундай муваффақиятга эришишимда Юртбошимиз раҳнамолигида биз ёшлар учун яратилган кенг имкониятлар

нинг ўрни беқиёс эканини асло унутмайман.

Навоий кончилиқ институти қошидаги 2-академик лицей ўқувчи ва ўқитувчилари дастлаб фаоллар залида жам бўлди. Маданият ва маърифат, илм-фан ҳомиёси бўлган Президентимиз хотирасига эҳтиром бажо келтирилгач, мамлакатимизда 25 йил давомида Юртбошимиз раҳнамолигида эришилган мисли кўрилмаган ютуқлар ва уларнинг замиридаги оқилона сиёсат, юртпарварлик, халққа меҳр-муҳаббат ҳаётимиз мисоллари орқали ўқувчиларга етказилди. Маърузалардан сўнг Президентимиз фаолияти ҳақида ҳикоя қилувчи видеофильм намойиш этилди.

— Биз ёшларнинг ҳеч қандай кам бўлмай, баркамол авлод бўлиб етишишимиз учун доимо жонқуяр ва ғамхўр бўлган Юртбошимиз номи қалбларимизда умрбод яшайди, — дейди лицей ўқувчиси Нилуфар Мардонова. — Ислом Каримов бошлаган эзгу ишларни давом эттиришга, орзу қалганларидек қомил шахслар бўлиб, мустақиллигимизни янада мустаҳкамлаш, Ватанимизни кўз қорачигидек асраб-авайлашга ҳаммиша бурчлимиз.

Тошкент молия ва иқтисодиёт коллежида ўтказилган "Хотира дарслари"да иштирок этган Олий ва ўрта махсус таълим вазири Алишер Ваҳобов Биринчи Президентимизнинг Ватанимиз равнақи, тинчлиги ва осойишталиги, порлоқ келажаги йўлида амалга оширган фидокорона меҳнатлари хусусида ўқувчиларга сўзлаб берди.

— Бугун дарс жараёнида Президентимиз Ислом Каримовнинг нақадар жасоратли, мард, қатъиятли, узокни кўра биладиган инсон бўлганига яна бир қарра амин бўлдик, — дейди коллеж ўқувчиси Моҳичеҳра Абдукаримова. — Биз Юртбошимиз истагидек баркамол авлод бўлиш учун ўқиб-ўрганиб, танлаган соҳамизнинг етуқ мутахассиси бўлишга сўз берамиз.

Сухбат якунида намойиш этилган видеофильмда ўқувчилар бугунги тинч, фаровон ҳаётимиз замирида Президентимиз олиб берган инзчил оқилона сиёсат, она халқимизга чексиз меҳр-муҳаббат муножотининг янада чуқурроқ англаб етилди.

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетига ўтказилган "Хотира дарслари" ҳам Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти, юртимизни тараққиётга, халқимизни маърифатга бошлаган Буюк Йўлбоши Ислом Каримовнинг ёрқин хотирасига, унинг раҳнамолигида мустақиллик йилларида амалга оширилган мислсиз юксалишларнинг мазмун-моҳияти ва тарихий аҳамиятига бағишланди. Хусусан, Юртбошимизнинг шу йил 13 майдаги фармонида кўра, мазкур университетнинг ташкил этилиши ва унга ўзбек адабиётининг мумтоз вакили Алишер Навоий номининг берилиши орқали маърифатпарварларнинг асрий орзулари амалга ошгани, айни пайтда замонавий диндорларга эга бинонинг барча аудиториялари зарур технологиялар билан таъминлангани таъкидланди.

— Ватанимиз оғир ҳудудликка учради. Миллатимизнинг буюк фарзанди, ишонган тоғи бизни тарқ этди, — дейди филология фанлари номзоди, доцент Дилнавоз Юсупова. — Бу йўқотишдан ҳар бир юрак чексиз қайғуда. "Хотира дарслари"да ва махсус видеофильм намойишида мустақил Ўзбекистон давлатининг асосчиси Ислом Каримовнинг ҳаёт йўли, мамлакатимиз ва халқаро майдонларда тинчликни сақлаш учун кўрсатган буюк хизматлари, олиб берган ижтимоий-иқтисодий сиёсатининг асосий устувор йўналишлари аниқ ҳаётимиз мисолларида очиқ берилаяпти.

— Менинг бобом иккита жаҳон урушини кўрган. У кишининг бир одати бор эди: ҳар кун мустақиллигимиз абадий бўлиши, Президентимиз Ислом Каримовнинг умри узок бўлишини тилаб дуо қиларди. 99 ёшга етиб, оламдан кўз юмгунча бу одатини бирор марта қанда қилмаган, — дейди университетнинг "Таржима назарияси ва амалиёти" кафедраси мудири Гулноза Одилова. — Бутун халқимиз, ёшу қари энг қийин давр ва таҳликали вазиятларда доно ва оқил сиёсати билан мамлакатимизни хатарлардан эсон-омон олиб чиққан, кун тўкилишлари ва биродарқушликларга йўл қўймаган Юртбошимизни ана шундай меҳр-муҳаббат билан ҳаммиша ёдда сақлайди.

Дарсларда дилдаги изтиробли туйғулар баён этилди. Юксак маънавиятнинг ҳамма нарсасдан устун қўйган Ислом Каримовнинг она тилимиз ва адабиётимизнинг бетакрор хусусиятлари, тарихий тараққиётини илмий жиҳатдан чуқур ўрганиш, бу йўналишда кадрлар тайёрлаш ишларига юксак эътибор бергани эҳтиром билан ёд этилди.

Талабалардан Зулфия номидаги давлат мукофоти соҳибаси Г.Абдуллаева ва бошқалар сўзга чиқиб, Президентимизнинг ёшларга билдирган юксак ишончини оқлашга, эзгулик, тинчлик ва маърифат йўлида бардавом бўлишга, шу орқали Юртбошимизнинг ру-

ҳини ҳаммиша шод этишга ваъда беришди.

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университетида Ўзбекистон Республикаси Биринчи Президенти Ислом Каримовнинг порлоқ хотирасига бағишлаб ўтказилган "Хотира дарслари"да иштирок этган Халқ таълими вазири У.Иноятов ва бошқалар Буюк Йўлбошчининг сўнмас жасорати, жумладан, собиқ мустабид тузум Ўзбекистонда адолатсизлик ва таъқиқларни авж олдиришга қўшган беқиёс ҳиссасини алоҳида эътироф этишди.

— Университетимиз талабаларининг ўқув йилини янги бинода, барча замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ва ўқув жиҳозлари билан таъминланган аудиторияларда бошлаши Президентимизнинг ёш авлодга кўрсатган юксак эътиборидан бир намунадир, — дейди университетнинг маънавий-маърифий ишлар бўйича проректори Одил Қўйсенов. — Юртбошимизнинг бундай эътибори бу масканда таҳсил олаётган, келгусида таълим олади-ган талабалар ёдида ҳаммиша сақланиб қолади.

Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислом Каримовнинг порлоқ

хотирасига бағишланган "Хотира дарслари" Қорақалпоғистондаги барча таълим муассасалари қатори Ажиниёз номидаги Нукус давлат педагогика институтида ҳам ташкил этилди.

Академик Жуманазар Базарбоев, профессор Қўўанишбой Ўразимбетов, институтнинг маънавий-маърифий ишлар бўйича проректори Қувондиқ Қодиров дарсларда Президентимизнинг ҳаёти, халқимиз озодлиги, аҳоли турмуш фаровонлиги, давлатимиз тараққиёти йўлида амалга оширган буюк хизматлари, бутун дунёда тан олинган "Ўзбек модели" деб номланган тараққиёт йўли ҳақида тўхталиб ўтишди. Буюк давлат арбобининг оғир ва машаққатли йилларда юксак сабр-матонат, метин ирода билан узокни кўзлаб олиб борган оқилона сиёсати, айниқса, ёшларга қўрсатган беқиёс ғамхўрлиги ҳақида видеолавҳалар намойиш этилди.

— Президент Ислом Каримов халқимизнинг неча асрлик орзусини рўйбга чиқарди — озодлиқни туҳфа этди. Ана шу бахтга етказган, суянч тоғимиз, йўлчи юлдузимиздан доим миннатдор бўлиб яшаймиз, — дейди институтнинг маънавий-маърифий ишлар бўйича проректори Қувондиқ Қодиров. — Президентимиз халқимиз фаровонлигини ошириш билан бирга маънавий оламни ҳам бойитиш кераклигини доимо таъкидлаб, таълим-тарбия соҳасига жиддий эътибор қаратиб келди. Натижада қисқа давр ичида Ўзбекистон деган буюк давлат борлигини жаҳон таниди ва тан олди.

Дарҳақиқат, юртимизда барча соҳаларда эришилаётган ютуқ ва гурурини тиклашда Президентимизнинг халқимизга яратиб берган катта имконияти ва ғамхўрлигининг натижасидир. Биз янгиланаётган, гўзал ва бетакрор Ватанимиз қиёфасида Юртбошимиз сиймосини кўрамиз.

— Элим деб, юртим деб ёниб яшаган, эл-юрт ташвишларини ўз ҳаётининг маъно-мазмунига айлантирган Президентимиз ҳаёти, амалга оширган эзгу ишлари биз, ёшларга катта намунадир, — дейди бу йил талабалар сафига қабул қилинган Дилафрўз Ҳусайнова. — "Хотира дарслари" орқали тинчлик қадрини янада теран англаб етдик. Бизнинг энг олий бурчимиз юртбошимизни уқтирганидек: мустақиллигимизни кўз қорачигидек асраб-авайлаш ва мустаҳкамлаш, юртимизнинг янада гуллаб-яшнаши йўлида сидқидилдан хизмат қилишдир.

МУХБИРЛАРИМИЗ

Тадбиркорлик фаолиятини таъминлаш этиш, бизнесни бошқаришга бел боғлаган ёшлар, қолаверса, иқтисодий муносабатларда иштирок этаётган ҳар бир инсон пул топиши, уни тўғри сарфлаш, тежашни, истеъмолчи ёки ишлаб чиқарувчи сифатида ўзининг мажбурият ва ҳуқуқларини тўғри англаши жуда муҳимдир. Қолаверса, соҳага доир билимлар турмуш фаровонлигини ошириш, ортқича исрофгарчиликларнинг олдини олишга хизмат қилади. Гоҳида салбий бўёқдорликка эга "бозор муомаласи ёки ахлоқи" ташбеҳини эшитиб қоламиз. Қўпинча алдов ёки қўлполикка асосланган бундай муомала ва ўзини тутиш иқтисодий маданиятнинг етишмаслиги, ахлоқ меъёларида амал қилмаслигининг оқибатидир. Иқтисодий маданият эса ҳар қандай ҳолатда ҳалоллик, белгиланган қоида мезонларга риоя қилиш, рақобатчиларнинг тижоратдаги муваффақиятларига ҳурмат билан муносабатда бўлишни назарда tutади.

Шу ўринда савол пайдо бўлади. Ҳўш, иқтисодий маданият тушунчаси илмий жиҳатдан ўрганилганми? Унинг таркибий қисмлари нималардан иборат? Иқтисодиётда ахлоқ тушунчаси мавжудми? Мазкур маданият даражасини қай йўсинда аниқлаш ва уни юксалтириш учун қандай чора-тадбирлар қўллаш зарур?

ФАНЛАР КЕСИМИДА — ЯНГИ ТУШУНЧА

Замонавий илм-фан тараққиёти тамойилларига кўра фанлар кесимида янги йўналиш ва тушунчалар пайдо бўлмоқда. "Иқтисодий маданият" тушунчаси ҳам фанлар кесишган чорраҳада, улар қоришувидан вужудга келган. Шу боис у иқтисод, фалсафа, тарих, психология, педагогика ва маданиятшуносликдаги нуктаи назар ва қарашлар билан қиёсан ўрганилади.

Барча соҳалар қатори иқтисодиётни модернизациялашда ҳам юқсак салоҳиятли кадрлар ҳал қилувчи ўрин тутди. Соҳага мутахассисларни тайёрлашда нафақат фан бўйича билим бериш, балки уни юқсак маънавийлиги этиб тарбиялаш, ҳамкасблари, жамият, ва умуман, атроф-муҳитга муносабатини тўғри шакллантириш, миллий менталитетимизга хос қадрият ва анъаналарни синдириш ҳам муҳим аҳамият касб этади. Иқтисодиётдаги ижобий ўзгариш ва юқсалишлар ҳар бир фуқароннинг иқтисодий маданияти билан боғлиқ. Иқтисодий маданият инсоннинг умумий маданияти, бизнес ва ҳўжалик юритиш фаолияти, қадриятлар ва интилишларининг бир қисми. Ушбу тушунча жамиятдаги иқтисодий муносабатлар маҳсули сифатида намоён бўлади. Мазмуний жиҳатдан иқтисодий маданият иқтисодий ҳаракатдаги, иқтисодиёт субъектлари бўлиши инсонларнинг ўзаро муносабат маданияти — ўзини тутиш қоида ва меъёларидир. Бу муносабатлар иқтисодий тизимнинг ривожланиш табиати, характери, зиддиятлари ва қонуниятларига кўра аниқланади. Оддий айтганда, иқтисодий маданият бозор тамойилларига риоя этишидир. Унинг замирида ўз касбига лаёқат, билимдонлик, омилкорлик, масъулият ва ҳалоллик ётади.

Иқтисодий муносабатлар ранг-баранг бўлгани каби иқтисодий маданият ҳам турли кўриниш ва шаклда намоён бўлади. Иқтисодий маданият тушунчаси илмий жиҳатдан ўрганилганми? Унинг таркибий қисмлари нималардан иборат? Иқтисодиётда ахлоқ тушунчаси мавжудми? Мазкур маданият даражасини қай йўсинда аниқлаш ва уни юксалтириш учун қандай чора-тадбирлар қўллаш зарур?

Иқтисодий маданият

тадбиркорлик, ҳалоллик ва фаровон турмуш сари етаклайди

ён бўлади. Иқтисодий маданиятнинг биринчи элементи — иқтисодий мулоқотдир. У иқтисодий муносабатларда ўзаро ҳурмат, муомала маданияти ва бозор қоидаларига амал қилишни талаб этади.

Янги илмий тушунчанинг ижтимоий-психологик феномен сифатидаги тузилишини ўрганиш ҳали ниҳоясига етмади. Бироқ унинг моҳиятида инсоннинг ижтимоий позицияси, иқтисодий билимдонлиги, иқтисодий ахборот билан таъминлангани ётгани аниқ. Иқтисодий билимдонлик — бу нафақат тизимлаштирилган билимларни чуқур ўзлаштириш, балки иқтисодий фаолиятда улардан амалда фойдалана олишидир. Иқтисодий билимларни амалий қўллашга асосланган маданият, аввало, қандай пул топиши, иқтинчидан, ҳаёт фаровонлиги йўлида уни сарфлаш, учинчидан, жамғаришни ўз ичига олади.

Пулни бошқара олиш қобилияти ҳам муҳим бўлиб, харидни тўғри режалаштириш, молиявий ҳаракатларни ўз измига сола олиш иқтисодий компетенциянинг асосий кўрсаткичи ҳисобланади. Молия муносабатларини бошқара олган киши бизнесда ҳам, шахсий ҳаётида ҳам молиявий муаммоларга дуч келмайди.

ХАРИД ДОИМ ҲОЙДАЛИ БЎЛСИН

Иқтисодий маданият ҳар бир инсоннинг маҳсулот ва товарлар танловиди ҳам яққол кўринади. Инсон мавжудлигининг асосий шарт бўлган истеъмолчилик жисмоний ва маънавий эҳтиёжларни таъминлашни англатади. Харид этилган ҳар қандай маҳсулот ва хизмат аввало соғлом турмуш тарзини мустаҳкамлаши лозим. Демак, оддийгина "бозор қилиш" учун ҳам иқтисодий, шу билан бирга, соғлом овқатланиш қоидаларига оид билимлар, юқори дид талаб этилади. Саломатликни мустаҳкамловчи, билимни оширувчи, касбий муваффақиятларга йўл очувчи маҳсулот ва хизматлардан фойдаланиш, шунингдек, спиртли ичимликлар харидини рад этиш юқсак иқтисодий маданиятга индикатор бўлади.

теъмолчиға хос ҳаракат. Шу билан бирга, харидлар оила бюджетига мос бўлишига аҳамият берилади.

Биобарин, иқтисодий маданиятни шакллантириш узлуксиз таълимнинг барча босқичларида амалга оширилиши самарали бўлади. Ўқув жараёнида фанга доир билимларни беришда "кейс стади" — аниқ вазиятга ўқитиш усулидан фойдаланиш ҳам яхши самара беради. Бундай вазиятларни яратиш учун рақобатдаги озиқ-овқат маҳсулотлари таҳлили, шифокор-диетологларнинг соғлом овқатланиш ҳақидаги ахборотларидан фойдаланиш мумкин. Натжи-

олади. Видеовазятлар таҳлили жараёнида талабаларнинг иқтисодий маданияти юқсалиб боради.

КУН ҚИЗИСА, ЯХНА ИЧИМЛИКЛАРНИНГ НАРХИ ОШАДИМИ?

Иқтисодий маданият нафақат таълим жараёнида, балки реал иқтисодий муҳит ва шароитда иқтисодий ҳаракатларни кузатиш, унинг принципларини ўзлаштириш орқали шаклланади.

Талабаларнинг иқтисодий маданиятини ошириш учун дастлаб улардаги иқтисодий маданият даражасини аниқлаб

олиш керак. Шунда ўқув ва тарбия вазифалари ёрқин аниқланади. Бунинг учун статистик методлардан, олинган натижаларни таҳлил этишда социологик ва психологик-педагогик тадқиқотлардан, иқтисодий ахлоқни моделлаштиришда эса математик методлардан фойдаланиш мумкин.

Бунинг учун талабанинг иқтисодий саводхонлик, иқтисодий тафаккур, бозор иқтисодиётини ҳаракатлантирувчи қонунчилик асослари ва механизмлари ҳақида тизимли тушунчага эгалиги аниқланади. Шулардан келиб чиққан ҳолда тадқиқот ўтказиш мақсадида анкеталарга қуйидаги каби саволлар киритилади:

№	Саволлар
1.	Яхна ичимликлар сотувчиси бўлсангиз, кун қизиб кетганда, ичимликнинг нархини оширамидингиз?
2.	Яқинларингизни моддий қўллаб-қувватлайсизми?
3.	Дўстларингиз билан мулоқот қилиш ва бўш вақтингиздан воз кечиш ҳисобига кўпроқ пул топишга тайёрмисиз?
4.	Маданий дам олиш учун пул ажратасизми?
5.	Қимматбаҳо китоблар, Интернет дастурларини сотиб олишга пул сарфлайсизми?
6.	Харажатларни режалаштирасизми?
7.	Янги кийим-кечак олганда, нималарга эътибор берасиз?

Натижалардан келиб чиққан ҳолда, таҳсил олувчиларга маҳсулот ва хизмат нархи унинг асл қийматига мос бўлиши лозимлиги, пул ишлаб топишдан мақсад — турмуш фаровонлигини таъминлаш эканлиги тушунтирилади.

Иқтисодчи олима Арлен Мэтьюз инсонларнинг молия билан боғлиқ муносабатлари хусусиятини аниқловчи методика ишлаб чиққан. А.Мэтьюз методикаси инсоннинг кредит-қарз муносабатларининг фарбада модел хусусиятларини намойиш этади. У инсоннинг иқтисодий ахлоқи қарз(кредит)га бўлган муносабати, иқтисодий ижтимоийлашуви, ижтимоий солиштируви, пулни бошқара олиши, истеъмолчилик ахлоқи қабиларга кўра аниқланади. Ҳа, баъзида одамлар бошқалардан кам бўлмаслик учун осонлик билан қарз олишга, қўшнисиникидан баландроқ бино қуриш

учун қарз кўтаришга тайёр. Бундайлар кўп ҳолларда катта "даромадни" қўлга киритиб, ўринсиз сарфлагани сабабли молиявий муаммолар гирдобига қолади.

Иқтисодий маданиятни кўрсатувчи яна бир омил — пулларни бошқара олиш қобилияти иқтисодий компетенциянинг асосий кўрсаткичидир. Бунда чиқимларни тўғри режалаштириш, аниқ чамалаш, исрофгарчиликларнинг олдини олишга эътибор қаратилади. Истеъмолчилик ахлоқи эса хариднинг мақбул-лиги, зарурлиги ва фойдали-лигини қамраб олади. Масалан, қўйлақ сотиб олаётганда уни бренди, бозорда энг қиммат нархли бўлгани учун эмас, қўйлигига кўра танлаш зарур. Баъзи истеъмолчилар "вақтинчалик горизонт" (имконият доираси)да ҳаракатланади. Қўйидаги барча маблағни сарфлаб, "бугун қиммат нарсалар сотиб олсам ҳам, эртанги бюджетим ўз-ўзидан тартибга келиб қолади", деб ўйлайди. Аслида ундай бўлмайди.

"Талаба-ёшларда иқтисодий маданиятни шакллантириш механизминини ишлаб чиқиш" мавзuida амалга оширилаётган илмий лойиҳа доирасида Андижон, Фарғона, Бухоро вилоятлари ва Тошкент шаҳрида ноиқтисодий йўналишларда таҳсил олувчи 400 дан зиёд талаба ўртасида иқтисодий маданият кўрсаткичини аниқлаш бўйича сўровнома ўтказдик. Тадқиқот жараёнида натижалар "Иқтисодиёт" фанини ўқиган талабаларнинг иқтисодий маданияти даражаси ҳали фанини ўқишга улгурмаганларни-

кига нисбатан юқорилигини кўрсатади. Хулоса ўрнида айтиш мумкин, иқтисодий маданиятни шакллантириш самарадорлигини ошириш учун "Иқтисодиёт" курсини мавзуга доир материаллар билан бойитиш, қолаверса, "Шахсий истеъмол ва тежамкорлик асослари" факультатив курсини киритиш лозим. Бугунги кунда мамлакатимизда аҳоли турмуш фаровонлиги ошириш, харид имкониятлари ўсиб бормоқда. Айниқса, ёшларнинг кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик билан шуғулланиши учун яратилаётган имкониятларни алоҳида таъкидлаш зарур. Бу каби кенг имкониятлардан билимни қучли, иштиёқ банд, иқтисодий маданияти юқори ўқил-қизларгина оқилона фойдалана олади.

Абдуҳаким МАМАНАЗАРОВ,
иқтисод фанлари номзоди

«Мунча шарафким, анга мавжуд эрур»

Араб ёзувида китобат қилинган кўп асрлик маданий мерос авлоддан-авлодга кўлэзма шаклида ўтиб келмоқда. Ота-боболаримиз яратган бу бебаҳо хазина — кўлэзмалар китоб ҳолига келгунча муайян босқичдан ўтган.

Муаллифнинг парча қоғозларда ёзилган ижодини оққа кўчириш билан шуғулланувчи шахсни Шарқда хаттот, котиб деб аташган. Алишер Навоий ўз асарларида китоблар ҳақидаги фикр-мулоҳазаларини билдирган, улар ишини кадрлаб, бениҳоя юксак баҳо берган. Котиб нафақат кўлэзма китобларни кўчирган, балки ҳукмдорларнинг амр-фармонларини ёзиш билан ҳам шуғулланган.

Котиб, хаттот сўзлари араб тилига оид бўлиб, турлича изоҳланади. Масалан, бу сўз айрим манбаларда бадий хат устаси деб ифодаланса, бошқа манбада «кўлэзamani оққа кўчирувчи, кўчириб ёзувчи, китобат қилувчи шахс, мирза, хаттот...» дея таърифланади. Котиб ва хаттот сўзлари ўзаро муқобил саналса-да, котиб сўзи умуман маттни, оддий кўлэзмаларни кўчирувчига нисбатан қўлланган. Хаттот эса ҳуснихат санъатини, қатор хат услублари, айниқса, настълиқ ёзувини яхши эгаллаган моҳир санъаткорга нисбатан қўлланилган.

Котиб сўзи дорулқазо, макбул сўзлари билан бирикма ҳолида ифодаланиб, котиби дорулқазо, котиби макбул шаклида ҳам учрайди:

**Аввал эрур котиби дорулқазо,
Иш анга ношаръга бермак ризо.
Мунча шарафким, анга
мавжуд эрур,
Котиби макбул ила
мардуд эрур.
(Алишер Навоий,
«Хайрат ул-аброр»).**

Котиб сўзининг маъноси хаттот сўзига нисбатан анчагина кенг бўлиб, бу сўз Навоий яшаган даврда асосан икки хил маънони анг-

латган: хаттот — ҳукмдор саройида фармонларни битувчи мансаб эгаси. Шунинг учун котиб сўзи биринчи маъно доирасига кўра хаттот сўзига синонимдир.

Хаттот сўзида эса фақат бир маъно мужассамлашган: ҳуснихат эгаси. «Бойсунгур Мирзо — хуштабъ ва сахий ва айёш ва хунарпарвар подшоҳ эрди. Хаттот ва наққош ва созанда ва гуяндадин мунча беназир киши...» (Алишер Навоий, «Махбуб ул-қулуб»).

Ҳазрат Навоий котибларни таърифлашда хушнавиш атамасидан фойдаланган. Хушнавиш форсча китоб кўчириш иши билан шуғулланувчи ҳуснихат эгаси маъносида келади. Бу сўз котиб ва хаттот лексемалари билан қўшилиб, хушнавиш котиб, хушнавиш хаттот шаклида янги — ниҳоятда нафис ҳуснихат эгаси деган маъно касб этади: «Хушнавиш котиб сўзга оройиш берур ва сўзлагувчига осойиш еткарур», «Хофиз Муҳаммад Султоншоҳ хушхон хофиздур ва хушнавиш хаттотдур» («Махбуб ул-қулуб»-дан).

Навоий хаттотларни таърифлашда нафақат уч тил(форс, араб ва туркий)дан фойдаланган, балки тил қонуниятларига риоя қилган равишда янги сўз бирикмаларини яратган:

**Синса қалам шақидин бир учи,
Ожиз ўлур нома рақам
қилғучи.**

Ушбу байтдаги нома рақам қилғучи бирикмаси икки қисмдан ташкил топиб, рисола(асар, мактуб) ёзувчи ҳамда котиб маъноларини ифодалайди. Бирикмадаги нома сўзи форсча «хат», «мактуб» маъносини англатса, иккинчи қисм — рақам қилғучи эса «ёзувчи», «битувчи» маъносида келади. Демак, нома рақам қилғучи хат ёзувчи, мактуб битувчи шахсни билдиради.

Хаттот матни кўчиришда бир неча ёзув ашёларидан фойдаланган. Шулардан биринчиси мистар. Мистар — ёзув қуроли, матннинг тўғри, равон

ёзилишини, сатрлар орасидаги масофанинг тенглигини таъминлаган. Котиб мистар устига қоғозни қўйиб, қўли билан босиб чиқарган ва қоғозда пайдо бўлган илларнинг изи бўйича матни кўчиришга киришган. Бу сўзни «Фарҳод ва Ширин» достонида учратамиз: «Тезрав хомани мистар шоҳроҳига кийгурмак ва содару нома майдонини шоҳ мадҳи айтурга кирпик билан супурмак».

Шунингдек, сиёҳ солинадиган идишни ифодалашда арабий миҳбара, давот лексемаларидан фойдаланилган. Миҳбаранинг ўзаги ҳибр бўлиб, у безаш, хурсанд қилиш, ёзмок каби маъноларни ифодалайди. Давот сўзи «сиёҳдон» маъносини англатади. «Садди Искандарий» достонидан давот жуда нафис таърифланган:

**Давотимки, очти дўкони гуҳар,
Дўкони гуҳар йўқки, кони гуҳар.**

Бундан ташқари, форс тилидан ўзлашган лос сўзи ёзув ашёсига нисбатан қўлланилади. Бу сўзга «Навоий асарлари лугати»да қуйидаги изоҳ берилган: «Хом ипак чиқиндис, лоси сиёҳдонга сиёҳни қуюқ сақлаш учун солинади».

Шунга кўра, лос сиёҳдондаги сиёҳни бир меъёрда сақлаш, қаламни сиёҳ билан ҳар доим бир хил таъминлаш, қалам учидан сиёҳ томиб кетмаслиги учун солинадиган хом ипак чиқиндисини билдирган. Лос пилла тортганда чиқадиган қалта-қалта ипак толаларидан тайёрланган:

**Ҳамоноки юр чоғда лосин анинг,
Силоя қилурда қаросин анинг.**

Паргор(паркор) ёзув ашёларидан бири бўлиб, форсча «айлана чиизишга хизмат қиладиган асбоб; паргар» маъносида келади:

**Ҳамул жадвал била паргорин
асраб,
Режа тортин чекиб хинжорин
асраб.**

Навоий ўз замонасининг ижтимоий-сиёсий, маданий-маърифий ҳаётида салмоқли ўринга эга хаттотларга катта эътибор қаратган. Шунга айтиб ўтиш керакики, хаттот узоқ вақт давомида кўчириб ёзган асар фақат бир нусхада бўлган. Бугун илм-фан, техника-технология тараққий этган бир пайтда китоб ва газеталар минг-миглаб нусхада чоп этилаётир. Бунинг натижасида қадимий кўлэзмалар, нодир асарларни ўқиш имконияти кенгаймоқда.

**Ирода БАКИРОВА,
Яшнобод туманидаги 69-мактаб
ўқитувчиси**

«Авесто»нинг туб маъно-моҳиятини белгилаб берадиган «Эзгу фикр, эзгу сўз, эзгу амал» деган тамойилни оладиган бўлсак, унда ҳозирги замон учун ҳам беҳад ибратли бўлган сабоқлар борлигини кўриш мумкин. Ана шундай фикрлар, яъни, эзгу ният, сўз ва иш бирлигини жамият ҳаётининг устувор гоёси сифатида талқин этиш бизнинг бугунги маънавий идеалларимиз билан нақадар узвий боғлиқ, нечоғлик мустаҳкам ҳаётӣ асосга эга экани айниқса эътиборлидир.

Ислом КАРИМОВ

Ҳар қайси замонда келажак авлодга таълим-тарбия бериш жамият тараққиётининг асоси бўлиб келган. Дарвоқе, илму маърифат, маънавиятга, билимга, касбу ҳунарни бўлишга интилиш бир неча минг йиллар давомида шаклланган, сайқал топган халқимизга хос одат. Бунга аждодларимизнинг қадимий китоби «Авесто» мисолида ҳам яққол кўриш мумкин.

Таниқли авестошуносларнинг ҳулосасига асослансак, бу китоб милоддан аввалги 1700 йилларда яратилган. Унда баён этилган маълумотлар юртимизда илму фан, маданият, ижтимоий ҳаёт тарақ-

қиёти, давлатчилик, жумладан, таълим-тарбия иши янада қадимийроқ эканидан далolat бериб турибди.

«Авесто» таълимотига асосан, аждодларимиз қадим даврларданок таълим-тарбияга катта эътибор бериб келган. Бу ёшлар онги, ақлий салоҳияти, қобилияти ва маҳоратини оширади, уларга яхши яшашни ўргатади, ҳаётда тўғри йўл кўрсатади, деган гоёни илгари сурган. Археологларнинг таъкидлашича, барча қалъаларда оташхона бўлиб, унда ёшларни ўқитадиган жой-мактаб ҳам бўлган. Марказий ибодатхонадаги оташқадада эса тоат-ибодат қилиш, турли диний маросимларни ўтказиш билан бирга қабिला ёки мамлакатнинг барча соҳаларига, жумладан, ёшлар тарбияси, илм-фанга доир масалалар муҳокама этилган. Талабаларга олий таълим берадиган маскан эса мадраса бўлган. Бу ерда етук олимлар фаолият олиб борган. Талабаларнинг яхши ўқиши учун бой заҳирага эга кутубхона ҳам ташкил этилган. Уша даврлардаёқ мактаб,

мадраса, кутубхоналар бўлгани юртимизда илм-фан, маданият тараққиёти жуда қадимий эканидан далolat.

Маънавиятимиз хазинаси «Авесто» китобининг «Ясна» («Диний маросимлар») қисмидаги таълим-тарбияга доир қуйидаги жумлалар эътиборга лойиқ: —«Ставута йиснйах»ни олқийлаймиз. У илк олам қонунидир. У ҳисоб қилинган, икки чандон айтилган, ўргатилган, ўқитилган, устувор қилинган, тақдорланган, хотирада сақланган, ёддан ўқилган ва тирикчилик оламиини ўз хоҳишича янгилай оладиган китобдир. «Ставута йиснйах»нинг бўлимларини олқийлаймиз. Ёддан ўқилгувчи, қироат қилингувчи, сас-садосиз айтилгувчи, мадҳ этилгувчи ва эъзозланган «Ставута йиснйах»ни, китобларни ўргатамиз», дейилган.

Ушбу кенг мазмунли қаломларни илк илмий педагогик назария, дейиш ҳам мумкин. Дарвоқе, бу жумлаларни таҳлил қилар эканмиз, қадим аждодларимиз даврида таълим жараёнига қучли талаб ва аниқ вазифа қўйил-

гани, ўқитишнинг самарали усул ва воситалари кенг қўлланганини билиб оламиз. Жумладан, таълим ишининг тўрт услуби—оғзаки тушунтириш, кўргазмалилик, амалиёт ёки тажриба, мустақил ўқиб-ўрганиш услубларидан фойдаланилгани кўриниб турибди. Айниқса, ўқувчи ёки талабаларни ўргатилган ва ўқиганларини хотирада сақлаш, чуқур ўзлаштириш, мукаммал билимга эга бўлишга, қироат билан ўқиш ва айтиш, яъни, нутқ маданияти—воизлик санъатини эгаллашга ҳамда уларни амалда қўлай билишга ўргатишга жиддий эътибор берилган. Бу талабларга жавоб бериш учун муаллимлардан мукаммал билим ва малака талаб этилган.

Аждодларимиз шунингдек, ёшларда амалий кўникма ҳосил қилишга ҳам жиддий қарашган. Йигитлар билан бирга қизларга турли касб-ҳунар (асосан тўқувчилик, тикувчилик, каштачилик) сирларини ўргатишган. Бундай таълим-тарбия жараёнида ҳар қандай одамда ахлоқ-одоб, гурур, фахр-ифтихор, қатъи-

ят, виждон, инсоф, шижоат, ҳиммат, ғайрат, ўзаро иззат-ҳурмат, қадр-қиммат, садоқат, дўстлик, ҳамкорлик каби инсоний фазилатлар шаклланиб, касб маҳорати, ҳаётӣ тажрибаси юксалиб борган.

«Авесто» китоби нафақат қадимий ва дунёвий маънавият бойлиги, балки, энг мукамал фан, илму маърифат, юксак тамаддун хазинасидир. Ушбу дурдона китоб қаломлари ўқувчи онги, ақли, тафаккури, қалбигача нурдек сингиб, уни аввало ўзига, атроф-муҳитга, энг муҳими келажакка ишонч билан қарашга ўргатади. Эзгулик, ҳақиқат, қонунийлик, қомиллик, бунёдкорлик, юксак тараққиёт йўлидан боришга, меҳнатсеварлик, ватанпарварлик, улуглик ва буюкликка ундайди.

Дарҳақиқат, авесто тамойиллари умуминсоний, дунёвий аҳамият касб этиб, ҳамон кишилар ҳаётининг асосий мазмунини ташкил этмоқда. Мисли нурдек ёдду таратиб турган қаломларнинг мазмун-моҳияти, маъноси ва аҳамиятини ҳозирги замон билан боғлиқ ҳолда чуқур ўрганмоқ ҳамда фойдали жиҳатларига амал қилмоқ, ҳар бир инсон, айниқса, ёшлар маънавиятини юксалтиришга хизмат қиладди.

**Самандар ИСМОИЛОВ,
тарихчи**

«Авесто»да таълим-тарбия

Осиёда «Тонг бокираллиги ўлкаси» дея аталувчи юртда яшаётган, меҳнаткаш ва савиймий халқ бор. Қизик томони шуки, гарчи мазкур мамлакат билан бизнинг юртимиз орасида улкан масофа бўлса ҳам икки халқнинг умуминсоний қарашлари муштараклиги, хусусан, эл-юртга сadoqat, аждодлар мероси ва қадриятларини эъзозлаш, меҳр-оқибат, бағрикенглик, очикқўнглик, савoват, каттага ҳурмат, кичикка izzat, меҳнатsevarlik каби фазилатлар бoбидa ҳамфикрлигини асло инкор этиб бўлмайди. Қолаверса, бизни қадимий дўстлик ришталари боғлаб туради.

Ўша биз билган, теран мулоҳаза ва мантиқий изчиллиги билан эътиборимизни қозонган бадиий фильмлари орқали кўпроқ «хамсухбат» бўлганимиз — корейслар ҳали ҳам ўзларини Чосон мамлакатига фуқаролари деб аташни ёқтиради. Бу эса уларнинг кўҳна тарихга, улуг аждодларига бўлган юксак эҳтироми намунасирид.

Корейсларнинг аждодлари қадим-қадимдан Корёя ярим оролида яшаб келади. Манбаларда келтирилишича, уларнинг шаклланишида уч қабила гуруҳи: палеосий, олтой ва австронез муҳим роль ўйнаган. Корейс қабилалари иттифоқи — Чосон эса биринчи асрда вужудга келган ва аҳолининг

диган овқатлари, салатлари мазаси оғизда қолади. Мева-ли дарахт экиб, бог яратишни, унинг гўзаллигига маҳлиё бўлиб, руҳиятини дам олдиришни хуш кўради. Корейслар ҳам ипак кўрти парвариши билан шугулланади. Денгиз бўйида яшайдиган корейслар эса балиқ овига ўзгача меҳр қўйган. Кулолчилик, тўқимачилик каби кўҳна хунарлар бoбидa ҳам корейслардан кўп нарсa ўрганиш мумкин.

Корейсларнинг умри деярли меҳнатда ўтади. Уларни кам дам олиш бўйича дунёнинг энг етакчи халқи деса ҳам бўлади. Фақатгина байрам ва хотира кечаларида уларнинг тин олганини кузатиш мумкин. Бу мамлакатда икки

Шунингдек, таёқчалар ёрдамида миллий стол ўйини — нория юти ўйналади.

Анъанага кўра, байрамларда столга асосий таом тоқуқ — гуруч ва гўшт солиб пиширилган шўрва қўйилади. Корейсларда гўёки Янги йил байрамида тоқуқ истеъмол қилган одамга келаси йили ҳам тоқуқ ичиш насиб этади, деган қараш мавжуд. Бошқа миллий таомлар бу — пиндэ-ток (ловияли блинчик), чувара, сучжонгва (долчиндан дамланган чой), сикхэ (гуручдан қилинган квас) ва ҳоказолар.

Чхусок — бу «Хосил байрами» бўлиб, саккизинчи ойнинг (август) 15-кунидa нишонланади. Шу кун корейслар эртақларда олий куч дея таърифланган ханагиға мўл ҳосил ун миннатдорлик маросимини ўтказидади. Шодидна оила аъзолари, яқин қариндош-уруғлар жамулжамлигида нишонлиниши билан янада қадрийдир. Одатда, корейслар бу сана муносабати билан хабоқ кийишади. Корейслар кийинишга алоҳида эътибор беради. Масалан, миллий кийими кўпинча оқ матодан тикилади. Эр-

Umuminsoniy qadriyatlar

Оила ҳар бир корейлик ҳаётида энг муҳим ўрин эгаллайди. Илик оилавий муҳит, ўзаро izzat-икром ва қўлаб-қувватлаш корейликларга куч-қувват бағишлайди.

Жанубий корейликлар ота-онасини ҳаммадан устун қўйди. Улар чизган чизикдан чиқмай, қонун-қоидаларга риоя этиб яшашни бахт деб билади. Шу маънода, уларнинг энг қимматли байрамларидан бири бу — Ота-оналар кунидир. Ушбу сана 1956 йилдан бери нишонланади. Унга-ча оналар байрами дея юртилган. Эндиликда ҳар йили 8 май кунини фарзандлар ўз ота-оналарига доимгидан кўпроқ эҳтиром кўрсатиб, йўқлаб, кўнглини олишга интилади. Қизик жиҳати шуки, ота-онасига имкон қадар кутилмаган, бир умр ёдида қолдирган совғалар беришни ёқтиради.

Корейслар ҳам чойни кўп истеъмол қиладиган халқ. VII-VIII асрлардан бошлаб Корёя-

Корейслар нарсасини, масалан, ёқтирган буюми ёки пулини йўқотиб қўйса, куюн-мак экан, балки қувонаркан. Боиси, бу уларда яхшилик аломати, деб тушунилади. Бу худди ноихтиёр берилган садақга ўхшаб, уларни оғир касаллик ва бахтсиз ҳодисалардан асраб қолар экан. Айни пайтда, улар йўлда ётган, кимди тушириб қўйган буюмини ҳам олмайди. Ахир кимнингдир қулфати ўзига ўтиб қолишини истамайди-да.

Яна корейслар останада туриб, кўришга бўлмайди, дейишади. Уларнинг фикрича, эшик оstonаси бу боқий дунёга ўтиш йўли бўлиб, унда туриб қолиш яхшилик аломати эмас экан.

Корейслар ҳаётининг ярмида кўпи таълим олиш билан ўтади. Иттиҳонларда корейслар илмдан кўра кўпроқ руҳий олами, ички ишончига таянади. Оддий ҳақиқат: иттиҳондан аввал бошни ювмаслик керак. Йўқса, барча билимлар, хотирадаги «калит»лар ювилиб кетаркан.

Оқорида айтганимиздек, Ўзбекистон билан Жанубий Корёя халқи урф-одатлари, анъаналари ўртасида ўхшашлик кўп. Бугун икки давлат ўртасидаги ҳамкорлик муносабатлари ҳам стратегик шериклик анъаналарига мос тарзда ўзаро ишонч, манфаатларни ҳурмат қилиш, халқаро майдонда бир-бирини қўлаб-қувватлаш тамойиллари асосида ривожланмоқда. Ҳамкорликнинг амалий намунаси сифатида, 1992 йилдан буюн Тошкентда Корейс таълим маркази фаолият кўрсатмоқда. Қатор олий ўқув юртларида корейс тили ва маданияти марказлари очилган. Ундан ортиқ олий таълим ҳамда ўттизга яқин мактаб ва лицейда корейс тили ўрганилади. Умуман, Ўзбекистон университетлари Жанубий Корёядаги ўттиздан зиёд олий ўқув юрти ва илмий-ишлаб чиқариш ташкилотлари билан ҳамкорлик қилмоқда. Хусусан, 2014 йили пойтахтимизда Жанубий Корёянинг Инха университети филиали очилиши ҳам ўзаро дўстликнинг юксак намунасидир.

Ўзбекистоннинг Биринчи Президенти Ислам Каримов Жанубий Корёя Президентини Пак Кин Хе билан 2014 йил 17 июнь кунини Тошкентдаги Қўсарой қароргоҳида учрашганда мамнунияти билан: «Биз Корёя Республикаси Президентини Пак Кин Хенинг мамлакатимизга илк давлат таширини Ўзбекистон — Жанубий Корёя ҳамкорлиги тарихидаги муҳим сиёсий воқеа, томонларнинг олий даражадаги анъанавий мулоқотлари давом эттиришга, дўстлик ва стратегик ҳамкорлик муносабатларини ривожлантиришга қатъий интилиш ифодаси, деб билимиз. Ўзбекистон Корёя Республикасига юксак даражада ривожланган, улкан иқтисодий, инновацион ва интеллектуал салоҳиятга эга давлат сифатида қарайди. Тараққиётнинг ҳар томонлама ўйланган, узок муддатли стратегиясини туйғайиб Жанубий Корёя ҳақли равишда жаҳон иқтисодиёти ва халқаро муносабатларда етакчи ўринлардан бирини эгаллаб келмоқда», деган эди.

Зоҳиджон ХОЛОВ
тайёрлади.

Тонг бокираллиги ўлкаси

этниқ таркибига улкан таъсир қўрсатган. Миллдан аввалги биринчи минг йиллик ўрталарида Манжурия жанубида ва Корёя шимолида Чосон давлати ташкил топди.

Яна бир қизиқарли далил, корейслар босма дастгоҳини 1234 йилдаёқ яратиб, терма шрифти асосида варақа ва китоблар туза бошлаган. Европада бундай қурилма орадан 200 йил ўтиб ихтиро қилинган ҳам осийликларнинг илму зақоси қанчалар тараққий этганини билдиради.

Бугун Жанубий Корёя халқи ўз бунёдкорлиги, ақлу зақовати билан ривожланган мамлакатлар орасида улкан нуфузга эга бўлиб, нечоглик тўғри йўлдан кетаётганини исботлади. Шу боис ҳар йили минглаб сайёҳлар Корёя Республикасига таширф буюради, корейс ишбилармонлари ҳам дунёнинг исталган нўқтасида ўз гоёларини амалга ошириб, ҳурмат-эътибор қозонапти.

Бугунги таҳликали ва қалъис, айниқса, «оммавий маданият» ниқоби остида ёпириляб, улкан тарих, чўқур илдизларга эга маданиятларга ҳам раҳна солинаётган бир пайтда корейликларнинг ўз урф-одатлари, миллий удум ва анъаналарини маҳкам тутаетгани, аждодлари орзу қилган халққа айланиш иштиёқига яшаётгани диққатга сазовордир.

Тарихда асосий машғулоти шолкорлик, чорвачилик, балиқчилик, ипакчилик ва хунармандчилик бўлган халқнинг XX асрининг иккинчи ярмида фантехникада илгариллаб кетиши, интеллектуал ва жисмоний салоҳияти жиҳатидан дунёнинг етакчи мамлакатларидан бирига айланишида ҳам айнан корейсларнинг қадим маданияти намуналарига қатъий амал қилишини сабаб сифатида қўрсатиш мумкин.

Аввал таом, кейин қалом, деганидек, аввал корейсларнинг миллий таомлари ҳақида суҳбатласак. Улар аччиқ, шўртанг балиқ ва қўкатлардан тайёрланган таомлар билан бутун ошохонани тўлдириши мумкин. Қолаверса, гуруч, арпа, тарих, шол каби дуқакли ўсимликлардан қилина-

хил тақвимдан фойдаланилгани боис байрамлар кам эмас. Аксарият саналарда бажариладиган қадимги удумлар аллақачон унутилган бўлса-да, бироқ икки асосий байрами — Ой янги йили ва Чхусок миллий анъаналар асосида ўтади. Шу кунларда корейслар бир-бирини, танигану танимганини шодидна муносабати билан табриклашни, эзгу тилаклар йўллашни қанда қилмайд.

Соль (ёки Янги йил) — янги йилнинг илк ойдаги биринчи кун шундай номланади ва асосий байрамлардан бири сифатида нишонланади. Корейслар Янги йилни йилда икки марта қаршилайди. 1 ва 2 январь кунлари мамлакатда расман Янги йил кунлари бўлса, Ой тақвимиға кўра нишонланадиган Янги йил ё январь охирида, ё февраль ойи бошида байрам қилинади. Унда асосан оилавий йиғилиб, бир дастурхон атрофида дийдорлашिलाди. Қолаверса, янги йил ўқуғларга бой бўлиши ва кўнглисизликларсиз ўтиши истаги тилаклар кўринишида табриқномаларга ёзилиб, тарқатилади.

Одатга кўра, шу кунларда болалар ханбоқ (ипакдан тикилган қизил либос) кийиб, кексалар ва ота-онаси, оиласининг бошқа аъзоларига бош эгиб, ҳурмат кўрсатади. Катталар бунинг эвазига болаларга муқофот ва доно маслаҳатлар беради. Кўчаларда безанган аждарҳо кўтариб, бақир-чақир қилиб юришни ўринлатади.

каклар кенг шим, нимча, халат, аёллар эса узун белдамча, калта кофта, дамбал қияди. Хосил байраимида дастурхон ёзилиб, асосан қариялар қадрланади. Болалар ва ўрта ёшлилар уларга хизмат қилад. Столга янги ҳосилнинг энг сара намуналари қўйилади — каштанлар, хурмою олмалар, корейс нокию юббалар ва ҳоказо. Албатта, ярим ой шаклидаги гуручли нонлар — сон-пхен ҳам дастурхонинг безайди. Худди янги йилдагидек кувноқ ўйинлар ўйналади.

Шунингдек, ой тақвими бўйича 5-ойнинг 5-кунини Тано байрами нишонланади. Умуман, корейслар «5» сонини бахт рамзи деб билади.

Тўйларда корейслар дабдабаю исрофгарчиликка йўл қўймайлик учун кам маблағ сарфлаб, дастурхону безакларни ҳам оддий тайёрлайди. Асосан тўйга тақдир қилинганларгагина мўлжаллаб овқат тайёрланади.

Корейслар болаларни яхши кўради. Уларнинг тўғилиш ёқ улкан байрамлари бошлаб келади. Бироқ Корёяда чақалоқ юз кунлик бўлмагунча байрам қилинмайди. Юз кун ўтгач, боланинг саломатлигига қараб, қариндошлар зиёфатга чорланади. Шу кун табриқ сифатида гуручдан тайёрланган турли пиширмиқ ва шўрвалар дастурхонга тортилади. Дарвоқе, ўзига хос «чили чикар» тадбирида гуручли печенье ёган одам эвазига гуруч ёки пул бериши керак бўлади.

да чой етиштирилади. Чой корейс халқининг жону дили. Хатто чойга бағишлаб, худди хитойликлар сингари, байрамлар, маросимлар ўтказилади. Бундан ташқари, чой дамлаш, корейслар наздида қандайдир илмга эмас, балки инсоннинг ички кечинмаларига боғлиқ экан. Корейликларнинг чой тадбири қандай ташкил этилади? Маросим қилаётган одам ўқонинг чап томонида ўтириб, чойнакни ўнг томонига қўйида ва чойхўрлик бошланади. Меҳмонлар гарбга, мезбон шарққа қараб ўтиради.

Корейслар сумка ёки жомадон каби буюмлар бўш турмаслиги, ҳеч бўлмаганда, ичидан 1 вон пул турши керак, деб ҳисоблайди. Кўёш уфққа бош қўйгандан кейин бу юртда қарз ёки нарсa-буюм сўралмайди. Чунки бефойда. Кўёш ботиши кун тугагини билдиради, демак, янги иш бошлаш учун бу пайт бемаврид саналади. Бир ёшга тўлган болаларнинг кўзуга қараш мумкин эмас. Акс ҳолда, бола кўрқиб қолиши, дудуқ бўлиб қолиши мумкин. Корейслар болаларнинг биринчи бўлиб стол атрофиға келиб ўтиришини ҳам маъқул қўрмайди.

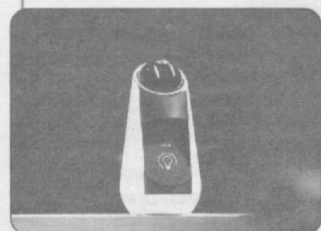
Қолаверса, корейликлар фикрича, ўқтири тигли буюмлар — пичоқ, ханжар ёки чўқморни бериб туриш мумкин эмас. Совға қилинган тақдирда ҳам расмиятчилик учун сотиб олиш керак экан. Буларнинг ҳаммаси кўз тегиши билан боғлиқ удумлар.

2016-yil 7-sentabr, № 72 (8929)

“Қаҳва ичасизми, марҳамат”

“Ақлли уй” ва фойдаланувчи ўртасида воситачи бўлган роботлар телевизор, смартфон, компьютерни бошқариш билан бирга хонадон соҳибига қаҳва тайёрлаб ҳам бериши мумкин, деб ёзади “Hi-News”.

Бунинг учун фойдаланувчи “Xperia Agent” номли роботга қандай қаҳва тайёрлаш кераклиги ҳақида буйруқ берса бас. Шундан сўнг идиш қаҳва тайёрлайдиган мосламага жойлаштирилади, қурилма эса

жараёни мустақил амалга оширади. Робот фойдаланувчининг вақтини тежаб, бир вақтнинг ўзида иш юритувчи вазифасини ҳам уйдalayди. Бунинг учун уй эгаси унинг хотирасига зарурий юмушни

Тузни меъёрида истеъмо қилинг...

Австралиялик олимлар кундалик истеъмо маҳсулотлари ичидан саломатлик учун хавфли бўлганларини ажратиб олди. Мазкур рўйхатда биринчи ўринни туз эгаллаган, деб ёзилади “MedVesti” нашрида.

Тузни меъеридан ортиқ истеъмо қилиш оқибатида юрак-қонтомир хасталиклари, буйрак ва буйимлар фаолиятининг бузилиши кўзатилади. Оз миқдордаги туз истеъмоли эса организм учун зарарли эмас.

Шу сабабли, бундай маҳсулотларни таомномадан бутунлай чиқариб ташлаш нотўғри. Илгари ўтказилган аксарият тадқиқотларда ҳам тузли маҳсулотларнинг қон томирларига жиддий таъсир ўтказиши аниқланган эди. У қонга тушгач, икки соат ичида артериянинг кенгайишига олиб келади. Организм туз билан бирга холестерин ва ёғни ҳам кўп миқдорда қабул қилади. Шу боис, ўта шўр таомлар саломатлик учун хавфли ҳисобланади.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, инсон ҳар кун иртача 8—12 грамм туз истеъмо қилади. Бу борадаги меъёр эса 2-3 граммни ташкил этади. Буйрак хасталиклари, шунингдек, гипертония, ортиқча вазндан азият чекаётган инсонлар туз ва тузли маҳсулотлар истеъмолидан сақлангани маъқул.

Биогубка денгизни тозалай оладими?

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг маълум қилишича, дунёда ҳар ўн кишидан бир нафари тоза ичимлик суви етишмаслигидан азият чекади.

“Censilium Medicum” журналида келтирилишича, мутахассислар ва қатор халқаро ташкилотлар томонидан тоза ичимлик сувини тежаш бўйича йирик лойиҳалар амалга оширилишига қара-

май, вазият йилдан-йилга ёмонлашиб бормоқда. Бу эса глобал иқлим ўзгаришига олиб келувчи асосий омиллардан биридир. Тадқиқотчилар сувини тозалаш бўйича содда ва барчага қулай бўлган янги методни ишлаб чиқишга бел боғлашди.

АҚШнинг Фарбий Виржиния штатида жойлашган Вашингтон университети олимлари сувини захарли аралашма ва губорлардан тозалаш мақсадида целлюлоза ва графен оксидидан тайёрланган биогубкадан фойдаланишни таклиф этмоқда. Профессор Сриконт Сингамененининг таъкидлашича, целлюлоза ва графен арзон хомашё бўлгани учун ундан фойдаланиш борасида муаммо юзага келмайди. Шу сабабдан, катта-катта ҳудудлардаги ифлосланган сувлар осонгина дезинфекция қилинади. Бу усулда ичимлик суви танқис бўлган Ҳиндистон, Африкадаги айрим давлатлар аҳолисининг табиий эҳтиёжини қондириш мумкин.

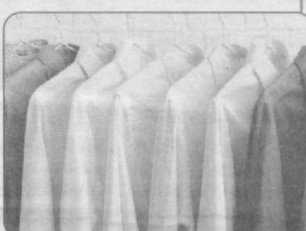
Биогубка графен оксиди ва целлюлозадан тайёрланган икки қаватдан иборат. Биринчи қават қуёш энергиясини иссиқлик энергиясига айлантиради, иккинчи қават эса буг ҳолатига ўтган сув тақибдаги моддаларни ўзида сақлаб қолади, натижада сув ичиш учун яроқли ҳолатга келади.

Жазирамада ҳам терламайсиз

Стенфорд университети муҳандислари тана ҳароратини мўтадил ҳолатда сақловчи махсус кийимни иштиро қилди, деб хабар беради “Global Science”.

Янги маҳсулот пахтадан ҳам, сунъий толадан ҳам тайёрланмаган. Шунчаки юқори технологиялардан фойдаланилган холос. Тажриба-синовдан ўтказилаётган мазкур мато тез орада хари-доргир бўлиши, айниқса, иссиқ ўлкаларда яшовчиларга асқотиши тайин. Яқин вақт ичида эса ундан тайёрланган кийим-кечакларнинг дастлабки намуналари тақдим этилади. Мутахассислар инсон бошқа омиллар, хусусан, ишхона ва уйдаги кондиционер таъсирисиз ўз тана ҳароратини совутишга эришса, электр энергияси истеъмоли тежалишини таъкидлашмоқда.

Мато махсус толалардан тўқилган бўлиб, у ҳаво айланиши ва иссиқликнинг ташқарига чиқиб кетишини таъминлайди. Асосийси, бундай кийимларда кўчага чиққан киши ўзини мутлақо эркин ҳис этади.

Янги тезюрар поездлар

Америкалик муҳандислар юқори тезликка эга поездларнинг янги авлодини яратиб бўйича иш олиб бормоқда, деб хабар бериб “Washington post”.

АҚШ ҳудуди бўйлаб ҳаракатланувчи 28 та янги йўловчи ташувчи поездлар қатновини амалга ошириш режалаштирилмоқда. Бунинг учун “Amtrak” темирйўл компанияси АҚШ газнасидан 2,45 миллиард доллар маблағ ўзлаштирди. Мазкур транспорт воситаси соатига 300 километр йўл босиши, вақтни анчагина тежашни кутилмоқда. Тахминий ҳисобитобларга кўра, бундай тезюрар поездлар орқали йилига 3,5 миллион йўловчи ўз манзилига етказилади. Шунингдек, унда симсиз интернетта уланиш имконияти ҳам мавжуд.

Хитой ва Россияда бундай поездларнинг ҳаракати аллақачон йўлга қўйилган бўлса-да, америкалик мутахассислар унга қўшимча қулайлик киритишни мақсад қилган. Лойиҳа эса келаси йилнинг бошида амалга оширилиши режалаштирилмоқда.

Ҳамида УСМОНОВА тайёрлади.

Мексикада кузатишган кучли ёғингарчилик мамлакатнинг Чьяпас ва Халиско штатида тўрт кишининг ҳаётдан кўз юмиши, иккита тураржой ва битта кўприкнинг кулаб тушиши, кўплаб автомобилларнинг шикастланишига сабаб бўлди.

“Новости”

Германиянинг Дуйсбург шаҳрида 18 нафар ҳайкалтарош томонидан энг баланд қум қасри барпо этилгани, бу иш-шот “Гиннеснинг рекордлар китоби”га киритилиши учун 14,2 метрга тенг бўлган баландлигини бир неча ҳафта сақлаб қолиши зарурлиги ҳақида хабарлар тарқатилди.

“BFM”

Таиланднинг Паттани провинциясида темир йўл излари остига яшириб қўйилган портловчи қурилманинг портлаши оқибатида бир киши қурбон бўлган, икки нафар темир йўл хизматчиси ва бир йўловчи жиддий жароҳат билан касалхонага ётқизилган.

“Reuters”

Исроилнинг Тел-Авив шаҳрида тўрт қаватли автотураргоҳга юк кўтарувчи краннинг тушиб кетиши оқибатида бир киши қурбон бўлди, йигирма тўрт нафар қурувчи эса жароҳатланди, тахминан беш кишининг тақдири номаълумлигича қолмоқда.

“AFP”

Ҳиндистон ҳукумати “Тожмаҳал” обидасини кўриш учун одатда 200 километр масофани босиб келувчи сайёҳларга қулайлик яратиш мақсадида Агра шаҳри атрофида 2017 йилга қадар халқаро аэропорт қуришни режалаштиратганини маълум қилди.

“ТАСС”

Филиппинда 14 нафар маҳаллий фуқаронинг қурбон бўлиши ва 70 кишининг оғир яраланишига сабаб бўлган Даво шаҳри бозори яқинидаги кучли портлаш туфайли мамлакатда фавқулодда ҳолат жорий қилинди.

“Correspondent”

Хитойда 2020 йилга қадар мамлакат темир йўлларининг умумий узунлигини 120 минг километрдан 150 минг километрга етказиш мақсадида “China Railway” корпорацияси йил сўнгига қадар соҳага 51,71 миллиард доллар сармоя киритади.

“Синьхуа”

Мевали дарахтни етиштириш учун унинг данагини тупроққа экамиз. Данақ ичида эса мағиз бор. Ана шу мағиз бўлмаса, биз асал каби ширин-шакар меваларга эришолмаймиз. Мағиз данак пўчоғи билан бирга экилади, агар устидаги пўчоғини олиб ташлаб эксак, фақат мағизнинг ўзи кўкармайди. Ҳар ишда ҳикмат бор.

Инсоннинг хулқ-атвори, тарбияланган ва маданиятли экани унинг сўзлашув тарзида аён бўлади. Чиройли сўзлаш — тарбиянинг мағзидир. Халқимиз "Гапни гапир уқанга" деб бежиз айтмаган. Шу боис сўзни ҳуда-беҳуда ҳавога совурмай, бекадр бўлишга йўл қўймайлик. Болалар ақлли, одобли, ҳамма ҳавас қиладиган инсон сифатида тарбияланиши учун, аввало, уларни сўзни ҳис қилишга

еълмайсан" дейди. Бу билан аксар аёллар сўз мағзини чақмай, аксинча, оғзидан боди кириб-шоди чиқаверса, уларнинг фарзанд тарбиясидаги роли қарерда қолади!

Жамики эзгуликларнинг боши — сўз экан, келинг, болаларимизни чиройли сўзлашга ўргатайлик. Муқаддас ҳадисларда, халқ мақолларида "Бировга нарса бериб яхшилик қилиб хурсанд қилишга имконин-

«...гуҳари шарифрок йўқ ондин»

ўргатиш керак. Нутқида гўзал сўزلардан фойдаланган киши ёмон сўздан тийилади.

Эътибор берсангиз, бугун айрим ўғил болаларнинг оғзидан ёмон сўзлар чиқиб сўкинаётгани, қизларнинг ҳам тутуруқсиз сўзлар айтиб уришаётганининг гувоҳи бўламиз. Ўйлашимча, бунинг асосий сабаби оилавий муҳитда. Оилада эса тарбия учун асосан она масъул.

Онани оиланинг гултожи, меҳр-муҳаббат булоғи, деб улуғлаймиз. Лекин баъзи аёлларнинг ўта қўпол бўлиб бораётганини қандай изоҳлаш мумкин? Ўша "айримлар" гўё бу ҳолни ўз қаричи билан изоҳлаб: "Замон мажбур қилапти, шундай қилмасанг ҳақингни айриб

гиз бўлмаса, ширин сўзингиз билан кўнглини олинг" дейилади. Курьони каримнинг 17-сураси, 53-оятда: "Бандаларимга айтингки, улар (ўзаро сўзлашганларида) энг гўзал сўزلардан сўзласинлар. Зеро, шайтон уларнинг ўрталарида бузғунчилик қилур. Дарҳақиқат, шайтон инсонга очик душмандир" дейилади.

Теварак-атрофга назар солсангиз, қўпол сўзли одамлардан ҳамма қочади. Ширин сўзли одамга эса ҳамма талпинади. Болалик кезларни эсласам, бир қўшни хола бўларди. У киши гапга шундай чечан эдики, биргина ширин сўзи билан ўзига сеҳрлаб қўярди. Эгингиздаги янги кийимни дарров илғаб: "Вой, қўйлак сенга бунчалар

ярашибди, худди маликалардай (ўғил бола бўлса "шаҳзодалардай") бўлиб қолибсан" дерди. Қарабсизки, дунёда энди сиздан чиройлиси йўқдек оғзингиз қуллингизда, бир қоп семирасиз. Ишимизда сал муваффақиятга эришсак ёки бироз омадимиз юришса ҳам, мактовларни ёғдириб ташларди. Бу қадар ширин лутфдан ўзимизни булутлар устида сакраб юргандек ҳис қилардик. Ишқилиб, кимни кўрса қандайдир гап билан хурсанд қилишни биларди. Шунинг учун ҳам у кишини доим соғинардик, кўргимиз келарди. Бутун қишлоқ ахли уни яхши кўрар, исмини эҳтиром билан тилга оларди. Ширин каломнинг қудрати бўлса шунча бўлар. Ширин сўз ин-

сон қалбига гўзал ва эзгу ҳис-туйғуларни бахш этади. Бордию, акси бўлса-чи? Ёмон сўз эшитсангиз, ҳис-туйғуларингиз хиралашади, ичингизда ёмон гапирган одамга нисбатан алам-нафрат пайдо бўлади, сиз ҳам кимгадир захрингизни сочгингиз келади...

Гўзаллик шайдоси бўлган ва, албатта, ўз қадрини билган киши ҳар қандай вазиятда ҳам хушмуомалалikka интилади. Ҳазрат Навоий ёзадилар:

**Сўздурки, нишон берур
ўлукка жондин,
Сўздурки, хабар берур
жонга жонондин.
Инсонни сўз айлади
жудо ҳайвондин,
Билким, гуҳари
шарифрок йўқ ондин.**

Тил ёмон сўзни бир айтса, бас, унга тез ўрганади. Ёмон сўзларни айтиш одат бўлиб қолса, аста-секинлик билан инсоннинг феъли ёмон ҳислатларга юз бора бошлайди. Ҳар бир бола — оиланинг кўзгуси. Оилада бола қандай сўзларни эшитиб катта бўлса, у шу сўзларни бемалол айтaveraди. Отаси сўкинадиган болалар сўкинади, онаси қарғайдиган қизлар асосан қарғаниб гапирари... Ёмон сўз заҳар кабидир, у инсон онгини заҳарлаб, уни ёмонликка етаклайди. Халқимиз топиб айтган: "Яхши сўз билан илон инидан чиқади, ёмон сўз билан пичоқ қинади".

Шундай экан, чиройли сўзларимиз билан дунёни ва кўнгилларни обод этайлик!

Нилуфар ТУРСУНОВА

Қашқадарё вилояти

Курьони каримда дунё "БЎЛ" деган сўздан яратилгани алоҳида таъкидланади. Шу боис: "Икки оламнинг асоси Сўздор, дейди Фариҳиддин Аттор. — Чунки Сўз Ҳақдан мужда бўлиб келди. Ахир ариш аълода битилган "Давҳи маҳфуз" ҳам Сўздор. Ҳамма нарса Сўздан ижод этилган ва Сўзга қайтади".

Олимлар дунё халқлари 5621 та тил ва шевада мулоқот қилишларини аниқлашган. Ҳар уч тилдан бирининг ёзуви йўқ, фақат оғзаки нутқда фойдаланилади. 40 таси оғзаки ва ёзма ҳижатдан мукамал шаклланиб бўлган деб ҳисобланади, уларнинг ичида ўзбек тили ҳам бор.

Бир халқ тилига иккинчи бир халқ вакили тушунмайди. Бунда қандай ҳикмат бор?

Аждодларимиз тилни фикр етказувчи курул, маданият ойнаси, хазина деб билганлар ва сўзлашув маданиятига алоҳида эътибор қаратганлар, тилни нафақат ижтимоий ҳодиса, балки моддий неъмат ҳам деб эътироф этганлар. "Яхши сўзга ҳам, ёмон сўзга ҳам фаришта омин дейди", деган нақл шундан қолган бўлса ажаб эмас.

Оила, кўча-кўй, жамоат жойларида энг аввало шу ойна, хазина, неъматга мурожаат этамиз, шу курулни ишга туширамиз. Аммо: "Гапнинг қисқаси яхши, қисқасидан — ҳиссаси", деган ўғитга ҳар

Гап кўп, умр оз

доим ҳам амал қилавермаймиз. Давра, йигинларда ҳеч кимга гап бермайдиган "доно"лар, афсус, ҳамма жойда мавжуд, уларни барча билади, танийди. "Кўп гап эшакка юк", деган гап бежиз айтилмаган. Зеро, кўп гап мавзуси албатта бизни ғийбат, бўҳтон, тухмат, чақимчилик, таҳқир, бадном қилиш, мазаҳ, мақтанчоқлик, ҳасад, араз, ёлғон, бадгумонлик, нафрат, кибр-ҳаво, ғазаб ботқоғига ботириб бораётганини сезмай қоламиз.

Ҳадис: "Оллоҳ таоло: "Гап ташиб юргувчиларнинг кишилар қалбига наштар урувчи, уларни таҳқирловчи ва бадном қилувчи ҳар бир тухмат, бўҳтон ва мазаҳлари учун ҳоллари вой бўлғай", дейди".

"Сўзингни биллиб сўзласанг, тилингни дури тўқилмас".

"Сўз дорига ўхшайди, ортиқчаси зарар келтиради".

"Сўз ботирлиги — тилда, эр ботирлиги — белда".

Ҳаёти, турмуши ёввойи табиат, борлиқ билан уйғунлашиб кетган қадимги ҳиндулар асосан имошиоралар билан гаплашар эдилар. Улар кераксиз, ноўрин айтилган сўз борлиқ мувозанатини бузади, деб қаттиқ ишонганлар.

Ўзбек тилида ижтимоий соҳалар бўйича тахминан 1400000 — 1600000 та сўз мавжудлиги аниқланган. Ти-

лимининг нихоятда бойлиги бизнинг сўз устаси эканлигимиз, хоҳлаганча вайсашимизга рухсат берилганини аниқлатмайди. Агарда анов сергап кишининг даврада ҳаманинг бошини оғритиб, соатлаб ирод қилган "нутқи"да қўйлаган сўзлари ҳисоб-китоб қилиб кўрилса, 1000 тага етмаслиги аниқ.

"Сўзи сўзга ўхшамас, оғзи сўздан бўшамас".

"Сўз майдонида шери нор бўлгунча, иш майдонида ижодкор бўли".

"Гап билан ўроқ ўриш осон".

Биз нима учун китоб ўқишни тарғиб қиламиз, уни яхши кўрамиз, эъозлаймиз? Сабаб шуки, китобга битилган сўз, фикр, маъно-мазмун, мантик, гоёлар муаллифнинг узоқ муддатга чўзилган изланишлари, тўплаган билимлари таяниб ҳосил қилган мулоҳазаю мушоҳадалари, заҳматли меҳнатлари маҳсулидир. Ундан сўнг у яна бир қанча ориф кишилар тахриридан, бир қанча чиғирқлардан ўтган ва тасдиқланган.

Муомала маданиятида сўз асосий ўринни эгаллайди. Эл ичра обрў-эътиборимиз, маккемизнинг белгиланишида юриш-туришимиз, фаолиятимиздан ташқари оғзимиздан чиққан сўзимизнинг ҳам хизмати бениҳоялигига шубҳа йўқ.

Бир куни бу дунёдан рихлат қилсак, одамлар бизнинг қилган аъмолларимиз, айтган сўзларимизни эслашади.

Она тилимизнинг маънодош сўзларга бой захираси, нуктадон аждодларимизнинг сўзлашув, муомала маданиятига тааллуқли ўғиту насихатлари, мақол, нақл, маталлар бизнинг фикрларимизни аниқ-тиниқ баён эта олиш, мазмунли, ўзаро чиройли сўзлашувимиз имкониятларига кенг йўл очади. Оғзимиздан ирод қилаётган фикрларимизнинг ҳар доим нисбийлигини назарда тутишимиз ҳушёрлигимизни оширади, кўпроқ сукут сақлаб туришимиз афзаллигига ишора қилади.

"Сўз кумуш, сукут — олтин".
"Сўзлаганга қарама, сўзлатганга қара".

"Яхши гап — дил давоси".

"Яхши сўзга учар қушлар эл бўлар, ёмон сўзга пашша кучи фил бўлар".

"Яхши сўз — мухтасар, чин сўз — мўтабар".

Сўз инсон каби жон, рух, вужудга эга, дейишда буюк зотлар. Шундай экан, жон, рух ва моддиятга алоқадор, шу уч унсурни ўзида мужассам этган СЎЗ биз олаётган нафасимиз, танлаб қиядиган кийимимиз, ичаётган сувимиз, сара-лаб ейдиган таомимиздан-да улугроқ неъмат эканлиги аёнлашади.

Исҳоқ ИСМОИЛОВ,
Ғаллаорол туманидаги 10-мактаб ўқитувачиси

2016-yil 7-sentabr, № 72 (8929)

Янги спорт иншоотлари

Ўқувчиларнинг келажакка ишонч ҳиссини оширади

Биз бунёдкор халқимиз: қуриш, яратиш жону дилимиз. Замон билан ҳамнафас бўлиб яшаш иштиёқи бизга куч ва чексиз иштиёқ бағишлайди. Айниқса, энг улғу, энг азиз байрамимиз — Истиқлолга муносиб тўғна тайёрлаш ниятида уста меъмору қурувчиларимиздан тортиб, қалби Ватан муҳаббатига садоқати билан лиммо-лим юртодошларимизгача бор меҳри ва маҳоратини бериб бунёд этган муҳташам спорт иншоотлари кўзимизни қувнатади. Ҳа, янги ўқув йилини янги спорт зали билан қарши олиш ўқувчи ёшларга ҳам катта завқ шавқ, ҳаяжон улашади.

Бухоро вилояти Вобкент тумани болалар ва ўсмирлар спорт мактабининг қайта таъмирдан чиқарилган стадиони фойдаланишга топширилиши ҳам спортсевар ёшлар учун катта совға бўлди. Шу ўринда, мамлакатимизда ёшлар, айниқса, болалар ўртасида спортни янада оммалаштириш, унинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, навқирон авлоднинг жисмонан соғлом ва маънан баркамол бўлиб улғайиши йўлида изчил амалга оширилаётган ишлар ўзининг қўрилган самарасини бераётганини таъкидлаш лозим.

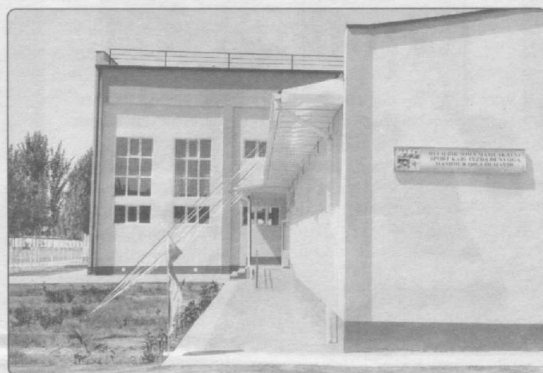
Замонавий ўриндиқлар, тунги ёриткичлар ўрнатилиб, атрофидаги югуриш йўлакларини янгиланган ва беш минг томошабинга мўлжалланган стадионнинг ҳусну тароватига қараб, беихтиёр гўёки мамнуният билан боқиб, «Бўш келманг, азизларим, давр бизники, марра бизники!», дея халқимизни улкан ғалабаларга ундаб, элимиз учун куйиб-ёниб яшаган Юртбошимизнинг ёрқин сиймоси кўз ўнгимизда гавдаланади

маҳоратимиз ва тажрибамизни ишга солишимиз керак, холос. Шарт-шароит замон талаби даражасида, қўлайликлардан мамнунмиз.

Спортни ривожлантиришга қаратилаётган бундай улкан эътибор ўз маҳсулини бермоқда. Жумладан, яқинда Греция пойтахти — Афина шаҳрида оғир атлетика бўйича ёшлар ўртасида ўтказилган халқаро турнирда Бухоро вилоятидан 11 нафар спортчи қатнашиб, 4 олтин, 4 кумуш ва 1 бронза медални қўлга киритди. Натижада ўзбе-

кун ҳам янги спорт заллари фойдаланишга топширилди. Улар 18 турдаги спорт жихозлари билан таъминланди.

Бундай эзгу ишларни юртимизнинг ҳар бир вилоятида кузатиш мумкин. Жумладан, Фарғона вилоятида жорий йилнинг ўтган даврида 27 спорт иншооти барпо этилгани сўзимиз далилидир. Ана шундай объектлардан бири — 18х30 м ҳажмдаги спорт зали Учқўприк туманидаги 14-умумтаълим мактабида қурилиб, ўқувчилар ихтиёрига топширилди.

кстонликлар умумжамоа ҳисобига 1-ўринни банд этди. Уларнинг аксарияти айнан Вобкент тумани ёшларидир.

Янги ўқув йилида Олот туманидаги 7-, Бухоро туманидаги 8-, Бухоро шаҳридаги 37-умумтаълим мактаблари ўғил-қизлари

Кўрган одамнинг ҳаваси келадиган, волейбол, баскетбол ва миллий ҳаракатли ўйинлар ўйнаш учун барча қўлайликка эга янги иморатга қараб, дилингиз яйрайди. Ўқувчиларнинг жисмоний тарбия дарсларини янада самарали ташкил этиш мақсадида келти-

рилган 37 хил замонавий спорт жихозлари эса ҳар бир кишини спорт билан шуғулланишга ундайди.

— Бундай шароитларни бундан чорак аср олдин фақат орзу қилиш мумкин эди, — дейди 14-мактаб жисмоний тарбия фани ўқитувчиси Бахтиёржон Нигматов. — Спорт жихозлари у ёқда турсин, залнинг ўзи бўлмаган. Жисмоний тарбия дарси мослаштирилган хоналарда ўтиларди. Мана энди у кунлар ортда қолди. Замонавий спорт залини ташқаридан кўрибқў ҳавасингиз келади. Унда ювиниш, тиббиёт, мураббийлар хонаси борлигини айтмайсизми?! Энди янги иншоотдаги имкониётлардан унумли фойдаланиб, мактабимиздаги 612 нафар ўқувчининг ҳаммасини спортга ошно этамиз. Гимнастика, каратэ, бокс тўғрараклари қаторига янги спорт турлари машғулотларини ҳам йўлга қўямиз. Энг муҳими, ушбу тўғрараклар аввалгидек ёнгирчилик мавсумларида тўхтаб қолмайди, балки тўрт фаслда бирдек давом этади.

Чиндан ҳам, янгиланиш инсон кайфиятига ижобий таъсир қилади. Ахир, янги либос кийган одам ўзини қанчалар енгил ва ёшаргандек ҳис қилишини барчамиз биламиз. Энди бутун бошли спорт иншооти қурилса, қанчадан-қанча ўқувчиларнинг руҳи кўтарилади, ўзига, келажакка бўлган ишонч ҳисси ортади. Бунинг кучини, қудратини эса ҳеч қандай бойлик билан ўлчаб бўлмайди.

Зоҳиджон ХОЛОВ,
«Ma'rifat» муҳбири

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги

А.Авлоний номидаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш марказий институти 2017 йил учун катта илмий ходим-изланувчилар институти ва мустақил изланувчиликка КАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Катта илмий ходим-изланувчилар институтига 13.00.01-Педагогика назарияси ва тарихи. Таълимда менежмент.-ихтисослиги бўйича (ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда) камида икки йиллик илмий ёки илмий-педагогик иш тажрибасига эга бўлган ва мустақил изланувчиликка ушбу ихтисослик бўйича (ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда) камида беш йиллик амалий иш тажрибасига эга бўлган мутахассислар қабул қилинади.

Катта илмий ходим-изланувчилар сифатида ўқишга талабгорлар ариза билан қуйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар:

1. Маълумотнома.
2. Меҳнат дафтарчасининг белгиланган тартибда тасдиқланган нусхаси.
3. Олий таълим муассасаси магистратураси дипломи ёки Ўзбекистон Республикаси Қурулди Қўчалари академияси, Ички ишлар вазирлиги академияси ёки Миллий хавфсизлик хизмати таълим муассасасининг магистратура дипломига тенглаштирилган дипломи ёхуд фан номзоди дипломи ёки магистр даражаси жорий этилгунга қадар олинган олий маълумот тўғрисидаги диплом нусхаси.
4. Тадқиқот мавзуси бўйича эълон қилинган илмий маъруза ва докторлик диссертацияси режасининг муфассал лойиҳаси.
5. Илмий журналларда ва нашрларда эълон қилинган илмий мақола-лар (камида учта), илмий ва илмий-амалий конференциялар, семинарлар ва давра суҳбатлари тўпламларига фан доктори илмий даражасини олиш учун диссертация тадқиқотининг асосини ташкил этиши мумкин бўлган тегишли илмий йўналишлар бўйича бошқа илмий ишлар тўпламларига киритилган тезислар (камида иккита) рўйхати, шунингдек, уларнинг нусхалари.
6. Талабгорнинг илмий ва илмий-педагогик фаолиятга лаёқатини аниқлаш юзасидан ўтказилган тест синовидан ўтганлигини тасдиқловчи ОАК ҳужжатининг нусхаси.

7. Етакчи олимлардан бирининг уни илмий консультант сифатида белгилаш юзасидан ёзма розилиги. Бунда тавсия этилган мавзулар базасидан танлаб олинган мавзу бўйича, қандайдир қўра, Олий ўқув юртидан кейинги таълим тўғрисидаги Низомга мувофиқ ушбу мавзунини тақлиф этган етакчи олим илмий консультант бўлиши мумкин.

8. Ўзбекистон Республикаси Президенти Давлат стипендияси соҳиблари тегишли ҳужжат нусхасини тақдим этадилар.

Мустақил изланувчиликка талабгорлар ариза билан қуйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар:

1. Иш жойидан тавсифнома.
2. Маълумотнома.
3. Олий таълим ёки фан номзоди тўғрисидаги дипломнинг нусхаси.
4. Меҳнат дафтарчасининг белгиланган тартибда тасдиқланган нусхаси.
5. Талабгорнинг илмий ва илмий-тадқиқот фаолиятига лаёқати юзасидан тест синовидан ўтганлигини тасдиқловчи ОАК ҳужжатининг нусхаси.
6. Илмий ишлар ва илмий ҳисоботлар (патентлар) рўйхати.

Катта илмий ходим-изланувчилар сифатида ўқиш учун қираётган шахслар мутахассислик, Ўзбекистон тарихи, фаннинг билиш назарияси ва методологияси ҳамда фалсафа, фан методологияси, чет тили (таълимнинг олдинги даражаларида ўрганилган хорижий тил) бўйича кириш имтиҳонларини топширадилар.

Ҳужжатлар 15 октябрдан 15 ноябргача қабул қилинади.

Манзиллимиз: Тошкент шаҳри, Олмазор тумани, Зиё кўчаси, 6-уй. Телефон: 246-06-63.

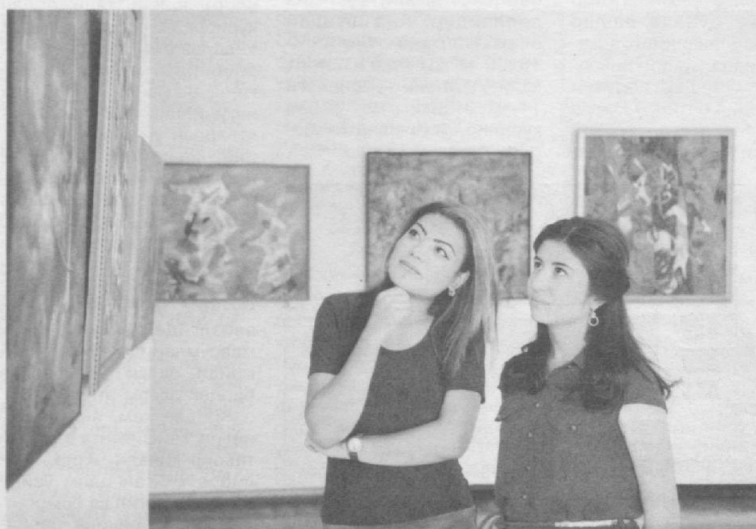
Мустақил юрт ижодкорлари

Ўзбекистон давлат санъат музейи-да "Мустақил юрт ижодкорлари" номли кўргазма ташкил этилди.

Кўргазманинг очилишида Президентимиз Ислоҳ Каримов хотираси ёдга олинди. Президентимиз ўз фаолияти давомида барча соҳа вакиллари қатори ижод аҳлига ҳам ўз истеъдодини намойиш этиши, эркин ва самарали ишлаши учун барча шарт-шароит яратишга катта эътибор қаратгани алоҳида таъкидланди.

Кўргазмада Раҳим Аҳмедов, Ориф Муинов, Дилором Мамедова, Акмал Нуриддинов, Анвар Мирсоатов каби таниқли мусаввирларнинг мамлакатимизнинг мустақиллик йиллари турли соҳаларда қўлга киритган ютуқлари, юртимиз ҳаётидаги ўзгаришлар ҳақида ҳикоя қилувчи рангтавсир асарлари намойиш этилмоқда.

Ш.МАМАТУРОВА,
ЎзА мухбири
Ёлқин ШАМСИДДИНОВ
(ЎзА) олган суратлар.

Маҳалла янги бинода

Ватанимиз мустақиллигининг йигирма беш йиллиги муносабати билан Қорақалпоғистон Республикаси Нукус шаҳридаги "Бўзовул" ҳамда "Гўнеқалъа" маҳалла фуқаролар йиғинларининг янги бинолари фойдаланишга топширилди.

Тадбирда миллий қадриятларимизни асраб-авайлаш, халқимизнинг қадимий урф-одат ва анъаналари, ўзига хос бошқарув ва ижтимоий ҳимоя тамойилларини ўзида мужассам этган маҳалланинг ёш

авлодни Ватанга муҳаббат, истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялаш, оилаларни мустаҳкамлаш ва ҳудудда ижтимоий-маънавий муҳит барқарорлигини таъминлашда ўрни бекиёс экани таъкидланди.

— Янги бинода барча қулайликлар яратилган, — дейди "Бўзовул" маҳалла фуқаролар йиғини раиси Бахт Қўсимбетов. — Мажлислар зали, раис ва котиб, маслаҳатчи ва посбон учун алоҳида хоналар ажратилган. Барчаси замонавий мебель ва ахборот-коммуникация воситалари билан жиҳозланган. Бу ишимизни янада самарали ташкил этишга хизмат қилади.

Bunyodkorlik

"Гўнеқалъа" маҳалласининг янги биносиди ҳам замонавий шароитлар яратилган. Бу маҳалла фаоллари фаолиятини янада самарали ташкил қилишда қулайлик туғдиради.

А.ОРТИҚБОВ,
ЎзА мухбири

Мақсад ҲАБИБУЛЛАЕВ
(ЎзА) олган суратлар.

Ma'rifat

TA'SIS
ETUVCHILAR:

Ўзбекистон Халқ та'лими вазирлиги,
Ўзбекистон Олий ва о'рта maxsus
та'лим вазирлиги, Ўзбекистон
Та'лим, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Bosh muharrir Abdusamat RAHIMOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan.
Indeks: 149, 150. F-924. Tiraj 35791.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — 233-50-55;
kotihiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

ISSN 2010-6436

«Ma'rifat» dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahriyati ruxsati
bilan amalga oshirilishi
shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqriz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxona manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'zA yakuni — 21.45 Topshirildi — 22.40

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:

Timur KAYSAROV, Malohat TOSHOVA.

Navbatchi muharrir:

Hulkar TO'YMANOVA.

Navbatchi:

Bobomurod XUDOYBERDIYEV.